T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

mesam

MSG

MÜ-YAP

"YAPAY ZEKA ÇAĞINDA MÜZİK ALANINDA TELİF HAKLARININ GELECEĞİ" SEMPOZYUM RAPORU

3 NİSAN 2026
CVK PARK BOSPHORUS HOTEL ISTANBUL

“YAPAY ZEKA ÇAĞINDA MÜZİK ALANINDA TELİF HAKLARININ GELECEĞİ” SEMPOZYUMU

3 NİSAN 2026

CVK PARK BOSPHORUS HOTEL ISTANBUL

AÇILIŞ

T. C Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle, Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği (MSG), Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM) ve Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği (MU-YAP) olarak 3 Nisan 2026 Cuma Günü CVK Park Bosphorus Hotel İstanbul adresinde “Yapay Zeka Çağında Müzik Alanında Telif Haklarının Geleceği” Sempozyumu gerçekleştirilmiştir.

T.C Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Nadir Alpaslan, İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı Mehmet Beşir Güven, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürü Erkin Yılmaz, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdür Yrd. Fatoş Altunç, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. ve 44. Hukuk Dairesi Hakimleri, İstanbul 1., 2., 3., ve 4. Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri Hakimleri, İstanbul Anadolu 1. ve 2. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi Hakimleri, Bakırköy Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri Hakimleri, İstanbul 1. ve 2. Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesi Hakimleri, İstanbul Anadolu Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesi Hakimleri’nin değerli teşrifleri ile İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi akademisyenleri başta olmak üzere çok sayıda akademisyen, Uluslararası Eser Sahipleri Konfederasyonu (CISAC) Temsilcileri ve hukuk müşavirleri, çok sayıda hukukçu, sanatçı, sektör temsilcileri, Uluslararası avukatlar ve konunun uzmanlarının yoğun katılımıyla gerçekleşen toplantıda;

Yapay zekanın müzik üretimi, eser sahipliği ve telif sistemi üzerine etkileri, müzik alanında faaliyet gösteren meslek birliklerinin konuya bakış açısı ile tartışılmış. Sektörel sorunlar görüşülmüş, yapay zeka müzik çıktılarının, eser sahibi ve bağlantılı hak sahiplerinin kanundan doğan haklarına zarar vermeden ne şekilde telif sistemine dahil edilebileceği sorununa çözüm aranmıştır.

I. OTURUM

i. Sempozyum Açılış Konuşmaları (Saat 09:45-10:30):

1. Nadir Alpaslan – T.C. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı

2. Recep Ergül - MESAM Yönetim Kurulu Başkanı

3. Ferhat Göçer - MSG Yönetim Kurulu Başkanı

4. Bülent Seyhan - MÜYAP Yönetim Kurulu Başkanı

- **Recep Ergül - MESAM Yönetim Kurulu Başkanı:** Türkiye'nin fikri mülkiyet hakları konusundaki gelişimi, özellikle müzik sektöründeki meslek birliklerinin teknolojik altyapısı ve insan kaynağı sayesinde Avrupa standartlarına ulaşmış durumdadır. Bu ilerleme sayesinde ülkemiz, dünya fikri mülkiyet gelirleri sıralamasında otuz ikinci sıraya yükselmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile uluslararası kuruluşların desteği, özellikle otellerin toplu lisanslanması gibi kritik süreçlerde sektörün elini güçlendirmiştir.
  Sanat dallarının korunması toplumsal bir görev olarak görülmekte ve yapay zeka çağının getirdiği yeni zorluklara karşı bilim kurullarıyla kapsamlı hazırlıklar yürütülmektedir. Yapay zekanın telif hakları üzerindeki etkisine yönelik temel çözüm önerisi ise "genişletilmiş lisanslama modeli" olarak öne çıkmaktadır. Türkiye, son bir buçuk yıldır yürüttüğü hazırlıklarla yapay zeka konusundaki hukuki ve sektörel gelişmeleri dünyayla eş zamanlı, hatta bazı noktalarda daha ileri bir düzeyde takip etmektedir. Gelecek beş yıllık planlamalar dahilinde bu çalışmaların, devlet nezdinde kabul görerek Türkiye'nin fikri mülkiyet alanındaki konumunu daha da iyileştirmesi hedeflenmektedir.

- **Ferhat Göçer - MSG Yönetim Kurulu Başkanı:** Müzik dünyası ve genel olarak tüm sanat dalları, yapay zekanın gelişimiyle birlikte tarihi bir kırılma ve değişim noktasından geçmektedir. Bu süreçte temel mesele, teknolojik gelişmelere pasif birer izleyici kalmak değil; kader tayin edici adımlar atarak süreci aktif bir şekilde yönetmektir. İnsan faktörünü ve emeğini mesleğin merkezinde tutmaya devam ederek, bu devasa teknolojik dalgayı sektöre zarar veren bir unsurdan ziyade, yaratıcılığı ve hakları destekleyen yardımcı bir faktöre dönüştürmek birincil önceliktir.
  Yapay zeka konusundaki bu kararlı duruş ve yürütülen hazırlıklar, dünyada yaşanan genel belirsizlik ortamında Türkiye'nin diğer ülkelere rehberlik edebilecek seviyede cesur ve ilerici hamleler yapmasına olanak tanımaktadır. Bu teknolojik dönüşüm, geçmişten günümüze süregelen kronik lisanslama sorunlarını ve telif haklarındaki eksikleri kökten çözecek bir fırsat kapısı olarak görülmektedir. Özellikle genişletilmiş lisanslama modelinin hayata geçirilmesiyle, hem yapay zeka çıktılarının kontrolü sağlanacak hem de sektördeki hak kayıpları büyük bir operasyonla ortadan kaldırılarak sistemin modern normlara kavuşması hedeflenmektedir.

- **Bülent Seyhan - MÜYAP Yönetim Kurulu Başkanı:** Bu sempozyumun temel amacı, yapay zekanın müzik sektörüne getirdiği fayda ve zararları kapsamlı bir şekilde tartışarak ortak çözüm yolları üretmektir. Sektörün önündeki en temel engel yasal mevzuat eksikliği olarak görülmekte; bu hukuki çerçevenin netleşmesi durumunda yapay zekanın sunduğu imkanlardan çok daha verimli bir şekilde yararlanılacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda düzenlenen etkinlik, yapay zeka çağına uyum sağlamak için gerekli olan yasal zemini oluşturma çabasının kritik bir parçasını teşkil etmektedir.
  Sektörün önde gelen üç meslek birliği olan MESAM, MSG ve MÜ-YAP'ın ortak bir iradeyle hareket etmesi, bu süreçteki en önemli güç birliği adımlarından biridir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tam desteğiyle gerçekleştirilen bu buluşma, yerli ve yabancı akademisyenlerin katkılarıyla müzik dünyasında yeni bir dönemin kapısını aralamayı hedeflemektedir. Sempozyumdan çıkacak sonuçların, müzik endüstrisinin geleceğini yasal ve teknolojik açıdan güvence altına alması beklenmektedir.

- **Nadir Alpaslan – T.C. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı:** Teknolojinin baş döndürücü bir hızla ilerlediği günümüzde, yapay zeka bu değişimin en stratejik köşe taşlarından birini oluşturmaktadır. Ancak bu hızlı gelişim, beraberinde telif hakları ve fikri mülkiyet özelinde daha önce karşılaşılmamış karmaşık sorunları ve hak kayıplarını da getirmektedir. Yapay zeka vasıtasıyla çok kısa sürede üretilen çeşitli versiyonlardaki eserlerin aslında bir boşluktan doğmadığı, aksine sanatçıların uzun yıllar boyunca büyük emek ve birikimle ortaya koydukları eserleri ham madde olarak kullandığı gerçeği göz ardı edilmemelidir. Sanatçıların fikri üretimleri bu sistemlerin temelini oluştururken, ortaya çıkan sonuçların telif adaleti noktasında haksızlıklara yol açması sektörün en büyük kanayan yaralarından biridir.
  Bu kapsamda düzenlenen çalışmalar, dünyadaki hukuki boşlukların analiz edilerek daha adil ve hakça bir düzenin nasıl kurulabileceğine dair somut çözüm yolları aramaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı, bu süreci ve teknolojik dönüşümü yakından takip ederek, sanatçıların eser üretimlerini koruyacak yasal düzenlemeleri hayata geçirme konusunda kararlılık sergilemektedir. Türkiye'nin son yıllarda telif hakları alanında katettiği mesafe memnuniyet verici olsa da temel hedef, bu yeni dönemi sadece bir kriz olarak değil, dünyada bu konuda örnek teşkil edecek ileri seviye bir modele geçiş fırsatı olarak değerlendirmektir. Meslek birlikleri ve akademisyenlerin iş birliğiyle ortaya konulacak bilimsel çıktılar, vakit kaybetmeden hukuki normlara dönüştürülerek eser sahiplerinin haklarının yapay zeka çağında da en üst seviyede korunması hedeflenmektedir.

Genel Değerlendirme: Konuşmacılar;

Recep Ergül, Türkiye'nin fikri mülkiyet hakları alanında son yıllarda gösterdiği büyük başarıya dikkat çekerek, ülkenin dünya sıralamasında 32. sıraya yükseldiğini vurgulamaktadır. Türkiye'deki müzik meslek birliklerinin teknolojik ve kurumsal altyapı bakımından Avrupa standartlarına ulaştığını belirten Ergül, yapay zeka kaynaklı telif sorunlarının kökten çözümü için "genişletilmiş lisanslama modeli"nin hayata geçirilmesinin yegane çözüm önerisi olduğunu savunmaktadır. Türkiye'nin son bir buçuk yıldır yaptığı hazırlıklarla bu alanda dünyadan bir adım önde olduğunu ifade ederek, devlet desteğiyle bu sürecin geleceğe dair umut verdiğini dile getirmektedir.

Ferhat Göçer, müzik dünyasının yapay zeka ile birlikte geri dönülemez bir kırılma noktasına geldiğini ve bu duruma seyirci kalmak yerine kader tayin edici adımlar atılması gerektiğini belirtmektedir. Karşı konulamaz bir "tsunami"ye benzettiği yapay zekayı, doğru stratejilerle insan faktörünü koruyan yardımcı bir mekanizmaya dönüştürmeyi hedeflemektedir. Göçer, bu teknolojik değişimi geçmişten gelen lisanslama açıklarını kapatmak ve sektörde bir "baypas operasyonu" gerçekleştirerek hak mücadelesini modernize etmek için büyük bir fırsat olarak görmektedir.

Bülent Seyhan, konunun hukuki boyutuna odaklanarak, yapay zekanın faydalarından tam anlamıyla yararlanabilmek için öncelikle yasal mevzuatın netleşmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Mevcut sorunların temelinde yasal boşlukların yattığını ifade eden Seyhan, MESAM, MSG ve MÜ-YAP gibi majör meslek birliklerinin bu süreçte gösterdiği ortak irade ve güç birliğinin önemine değinmektedir. Bakanlığın ve akademisyenlerin desteğiyle yürütülen bu çalışmaların, müzik dünyasının yasal zeminini sağlamlaştırmak için atılmış kritik bir adım olduğunu vurgulamaktadır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Bakan Yardımcısı Sayın Nadir Alparslan ise meseleyi devlet ve etik perspektifinden değerlendirerek, yapay zekanın ham maddesinin sanatçıların yıllardır ilmek ilmek işlediği birikimler olduğunu hatırlatmaktadır. Teknolojiye karşı olmadıklarını ancak sanatçının emeği üzerinden haksız bir kazanç oluşmasına izin verilmemesi gerektiğini belirten Alparslan, Bakanlık olarak bu süreci yakından takip ettiklerini ifade etmektedir. Türkiye'nin telif hakları konusunda yakaladığı ivmeyi, dünyada örnek gösterilecek bir modele dönüştürme kararlılığında olduklarını söyleyerek, çalıştaydan çıkacak sonuçların hızla somut yasal düzenlemelere tahvil edileceği sözünü vermektedir.

ii. Giriş Video Gösterimi **(Saat 10:30-10:35):**

Sempozyum ana konusu, üzerine tartışılacak konular ve yapay zekanın mevcut geldiği son durumun hem insan yaratıcılığı hem de müzik üretimi üzerinde ne gibi değişiklikler getirmekte olduğu, Sempozyum ’da çözüm aranacak soru ve sorunların farklı boyutlarının öne çıkarıldığı video gösteriminde;

Yapay zeka teknolojisinin artık sadece yeni bir araç değil, insanlık ve özellikle müzik endüstrisi tarihi için en büyük kırılma noktalarından biri olduğu ifade edilmektedir. Müzik sektörünün geçmişteki format değişikliklerine uyum sağladığı ancak ilk kez üretimin merkezindeki "insan" unsuru ve özgünlük kavramının bu denli büyük bir sarsıntı yaşadığı vurgulanmaktadır. Makinelerin sadece notaları değil, duyguyu ve sanatçı kimliğini de taklit edebilmesinin, bu süreci basit bir evrimden öte köklü bir yön değişimi haline getirdiği, Bu teknolojik dönüşümün en kritik boyutunun, yapay zekanın milyonlarca sanatçının emeğini, eser sahiplerinin kalemini ve sektör yatırımlarını izinsiz bir şekilde veri kaynağı olarak kullanması olduğu aktarılmaktadır. Bu durumun meseleyi teknik bir tartışmanın ötesine taşıyarak bir hak, emek ve etik mücadelesine dönüştürdüğüne dikkat çekilmektedir. Sektör paydaşlarının teknolojiye direnç göstermek yerine ona yön vermeyi amaçladıkları; bu doğrultuda emeğin karşılığının garanti altına alındığı, şeffaf ve adil bir paylaşım modelinin kurulmasının hedeflendiği gösterilmiştir.

Bugün gelinen noktada temel amacın sadece sorunları tespit etmek değil, geleceğin müzik dünyasını inşa edecek somut bir yol haritası oluşturmak olduğu ifade edilmektedir. Gerekli yasal ve etik sınırlar çizilmediği takdirde yarının dünyasında insan sesinin kaybolma riski bulunduğu uyarısı yapılmaktadır. Ancak doğru bir vizyonla hareket edildiği takdirde, yapay zekanın insanın yerini alan bir tehdit değil, yaratıcılığı çoğaltan bir araca dönüştürülebileceği vurgulanmaktadır. Bu tarihi eşikte, dönüşümü izlemek yerine ona yön vermenin müziğin geleceğini korumak adına atılacak en hayati adım olduğu belirtilmektedir.

iii. Yapay Zeka ve Hak Sahipliği (Saat 10:35-11:45):

Konuşmacılar:

1. Prof. Dr. Gül Okutan Nilsson

(Yapay Zeka ile Üretilen Eserlerde Hususiyet ve Eser Olarak Korunma Meselesi)

2. Dr. Eda Çataklar

(Yapay Zeka Eğitimi için Eser Kullanımı: İstisnalar, Lisanslama)

3. Dr. Muhammed Furkan Akıncı

(Yapay Zeka Modelleri Üzerinde Hak Sahipliği)

Moderatör: Prof. Dr. Mustafa Ateş

- **Prof. Dr. Gül Okutan Nilsson *(Yapay Zeka ile Üretilen Eserlerde Hususiyet ve Eser Olarak Korunma Meselesi):***

  Yapay Zekanın Teknik Anatomisi: Makine Öğrenmesi ve Üretken Süreçler

  Yapay zekanın en temel tanımıyla, normal şartlarda insan zekası, tecrübesi ve yaratıcı becerisi gerektiren karmaşık işleri; insanın doğrudan müdahalesi olmadan veya oldukça kısıtlı bir yönlendirmesiyle gerçekleştirmeye odaklanan algoritmik sistemler olduğu ifade edilmektedir. Bu sistemlerin işleyiş mekanizmasının temelinde yer alan makine öğrenmesi, geniş veri setlerinin (yüz binlerce görsel, müzik dosyası, nota veya edebi metin) sisteme yüklenmesiyle tetiklenmektedir. Yapay zekanın bu devasa veri setleri içindeki benzerlikleri, farklılıkları, yapısal örüntüleri, matematiksel ilişkileri ve estetik kalıpları katman katman çözümlediği belirtilmiştir.

  Sürecin ulaştığı son aşama olan "üretken yapay zeka" (generative AI) safhasında, sistemin kendisine öğretilen bu verilerden hareketle, daha önce evrende hiç var olmamış tamamen yeni bir görsel oluşturma veya bir beste yapma noktasına geldiği vurgulanmaktadır. Bu durumun, herhangi bir sanatsal eğitime, enstrüman bilgisine veya teknik beceriye sahip olmayan bir kullanıcının bile sadece birkaç kelimelik metinsel talimatlarla (prompt/komut) saniyeler içerisinde profesyonel görünümlü içerikler üretmesine olanak tanıdığı; dolayısıyla üretim aşamasındaki "yetenek" ve "beceri" bariyerinin yapısal olarak ortadan kalktığına dikkat çekilmiştir.

Fikri Mülkiyet Hukukunda "Eser" Olma Kriterleri ve Hususiyet Kavramı
Bir fikri ürünün hukuk düzeni tarafından korunmaya layık bir "eser" olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan en hayati unsurun hususiyet (originality) kavramı olduğu bildirilmektedir. Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nun, herkesin düşünebileceği genel geçer "fikirleri" veya "temaları" değil, bu fikirlerin kişiye özgü ve özgün bir şekilde somutlanmış hali olan "ifade" biçimlerini koruma altına aldığı hatırlatılmaktadır.

Hukuki Ekollerin Yaklaşımı ve Dönüşümü: Klasik İngiliz hukukunda uzun süre hüküm süren ve yaratıcılık seviyesinden ziyade harcanan emeği kutsayan "alın teri" (sweat of the brow) standardının, günümüzde yerini daha nitelikli bir yaratıcılık arayışına bıraktığı ifade edilmektedir. Türk hukukunun da dahil olduğu Kara Avrupası sisteminde ise bir ürünün eser sayılabilmesi için eser sahibinin "kişisel dokunuşunun", yani serbest, özgün ve yaratıcı seçimlerinin ürüne açıkça yansımış olması gerektiği belirtilmektedir.

Gerçek Kişi Gerekliliği ve Hukuki Statü: Uluslararası tüm modern hukuk normlarında, hususiyetin ve yaratıcı iradenin ancak bir gerçek kişiden kaynaklanabileceği temel bir prensip olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, insan müdahalesi olmaksızın veya insanın yaratıcı iradesinin sonuca egemen olmadığı rutin, teknik ve algoritmik çıktıların "eser" vasfı taşımadığı ve dolayısıyla telif korumasından yararlanamayacağı açıkça ifade edilmiştir.

Uluslararası Yargı Kararları ve "Kara Kutu" Problemi
Yapay zeka çıktılarına yönelik dünya genelinde verilen ilk hukuki tepkiler ve emsal teşkil eden dava süreçleri şu başlıklar altında detaylandırılmaktadır:

ABD ve "Sipariş Eser" Analojisi: Amerikan Telif Hakları Ofisi'nin güncel kararlarında, bir gerçek kişinin yeterli ve nitelikli yaratıcı katkısını içermeyen yapay zeka ürünlerinin eser olarak tescil edilemeyeceği vurgulanmaktadır. Bir kullanıcının yapay zekaya yüzlerce farklı komut vermesi, hukuken bir kişinin profesyonel bir sanatçıya "bana şu renklerde, şu temada bir tablo yap" diyerek eser sipariş etmesine benzetilmektedir. Bu senaryoda, ifadenin nihai formunu belirleyen iradenin insanda değil, teknolojide olduğu tespiti yapılmıştır.

Almanya ve Süreç Kontrolü: Alman yargı makamlarının yapay zeka üretim sürecini bir "kara kutu" (black box) olarak nitelendirdiği; kullanıcının bir süreci başlattığı ancak verilen komutun nihai bir görsel veya sese hangi teknik ve estetik aşamalardan geçerek dönüştüğünü kontrol edemediği belirtilmektedir. Sonucun büyük oranda öngörülemez ve algoritmik bir tesadüf olduğu, bu nedenle ifadenin şekillenmesinde teknolojinin baskın olduğu durumlarda telif korumasının hukuki bir dayanağı olmadığına dikkat çekilmektedir.

Çin'in Evrilen Yaklaşımı: Başlangıçta kullanıcı tarafından belirlenen parametreleri ve komut yoğunluğunu yaratıcı bir çaba olarak kabul edip koruma sağlayan Çin mahkemelerinin (Bahar Meltemi Davası), son dönemdeki kararlarında (Kelebek Sandalye Davası) daha muhafazakar ve batı normlarına yakın bir çizgiye kaydığı aktarılmaktadır. Yeni

içtihatlarda, kullanıcının yapay zekayı yalnızca bir "asistan" olarak kullandığını ve nihai çıktı üzerinde estetik tercihlerle "esaslı, şahsi ve belirleyici bir katkı" sağladığını somut delillerle ispat etmesi şartının arandığı ifade edilmektedir.

Genel Değerlendirme

Yapılan tüm sunum ve tartışmaların sonucunda, bir fikri yaratımın "eser" sıfatıyla yasal koruma şemsiyesi altına girebilmesi için, gerçek bir kişinin yaratıcı iradesinin ve şahsi dokunuşunun o ürüne mutlak surette egemen olması gerektiği vurgulanmaktadır. Mevcut teknolojik koşullarda, yapay zeka tarafından üretilen içeriklerin büyük bir kısmında, kullanıcının üretim sürecini teknik anlamda yönetememesi ve sonucun büyük oranda otonom bir algoritma çıktısı olması nedeniyle, bu ürünlerin şimdilik "eser vasfı bulunmadığı" sonucuna varılmaktadır.

Bununla birlikte, teknolojinin sanatsal üretimden tamamen dışlanmadığı; yapay zekanın "üretici" değil, insanın yaratıcılığını destekleyen, zenginleştiren ve teknik imkansızlıkları aşmasını sağlayan bir enstrüman konumunda kaldığı durumlarda eser korumasının mümkün olabileceği değerlendirilmektedir. İnsanın "esaslı dokunuşunun" nerede başlayıp nerede bittiğine dair bu hassas sınırın, ancak her somut olay ve her bir eser özelinde yapılacak derinlemesine teknik ve hukuki incelemelerle belirlenebileceği ifade edilmektedir.

- **Dr. Eda Çataklar *(Yapay Zeka Eğitimi için Eser Kullanımı: İstisnalar, Lisanslama):***

Makine Öğrenmesi: Girdi ve Çıktı Kalitesi İlişkisi

Makine öğrenmesinin, önceden programlanmış katı kurallar yerine veri ve deneyimden öğrenen istatistiksel bir modelleme yaklaşımı olduğu ifade edilmektedir. Konuşmacı, Apple'ın araştırmalarına atıfla "çıktının kalitesi girdinin kalitesine bağlıdır" ilkesini vurgulayarak, YZ'nin nitelikli sonuçlar üretebilmek için sanatçılar tarafından yaratılan kaliteli verilere ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Bu süreçte YZ'nin bir "vampir" gibi başkalarının ürettiği içeriklerle beslendiği ve bu verinin ne kadar çok ve kaliteli olursa, sistemin o kadar güçlendiği aktarılmaktadır.

YZ Eğitim Aşamaları ve İlgili Haklar

YZ eğitim sürecinin; veri toplama (kazıma/scraping), düzenleme, eğitim ve üretim aşamalarından oluştuğu belirtilmektedir. Bu aşamalarda gerçekleşen faaliyetlerin, eser sahiplerine tanınan çoğaltma hakkını ve işleme hakkını doğrudan ilgilendirdiği ifade edilmektedir. YZ şirketlerinin bu süreçte eserleri defalarca kopyaladığı, dolayısıyla hukuki bir istisna olmaması durumunda bu faaliyetlerin açık bir telif ihlali teşkil ettiği vurgulanmaktadır.

Hukuka Uygunluk Tartışmaları ve İstisnalar

Tartışmanın odağında, YZ şirketlerinin bu kullanımı meşrulaştırmak için ileri sürdüğü "istisna" savunmaları yer almaktadır. Dünyadaki iki ana hukuk sistemi arasındaki farklar şu şekilde detaylandırılmaktadır:

Amerika Birleşik Devletleri - Adil Kullanım (Fair Use): YZ şirketleri, kullanımın "dönüştürücü" olduğunu savunsa da, ABD Telif Hakları Ofisi (USCO) 2025 raporunda bu savunmaların her birinin "yanlış" olduğunu belirtmiştir. Özellikle eserin pazarını sulandıran veya orijinali aynen üreten (regurgitation) modellerde adil kullanımın söz konusu olamayacağı ifade edilmektedir. Anthropic davasında olduğu gibi, ikonik şarkı sözlerinin (örn. I Will Survive) neredeyse birebir üretilmesi, telif ihlali iddialarını güçlendirmektedir.

Avrupa Birliği - Veri Madenciliği İstisnası (DSM Direktifi): AB hukukunda bilimsel araştırmalar (m.3) ve genel kullanımlar (m.4) için veri madenciliği istisnaları öngörülmüştür. Ancak Almanya'daki GEMA v. OpenAI davasında, şarkı sözlerinin model parametrelerinde "ezberlenmesinin" veri madenciliği sınırlarını aştığı ve ihlal teşkil ettiği yönünde önemli bir karar çıktığı aktarılmaktadır.

Uluslararası Hukukta "Çözülmemiş Denge" ve Gelecek Senaryoları

Küresel ölçekte yapay zeka eğitiminde eser kullanımı konusunda henüz yeknesak (tek tip) bir kabulün bulunmadığı vurgulanmaktadır. Temel çatışmanın, teknolojinin ilerlemesi için elzem olan "veriye erişim özgürlüğü" ile mülkiyet hakkının temeli olan "telif haklarının korunması" arasında yaşandığı ifade edilmektedir. Dünyanın farklı bölgelerindeki yaklaşımlar şu şekilde ayrışmaktadır: Asya Modeli (Japonya ve Singapur): Yapay zeka şirketleri için adeta bir "cennet" yaratıldığı, eserlerin eğlence amaçlı tüketilmediği sürece (eğitim amaçlı) izinsiz kullanımına geniş imkanlar tanındığı belirtilmektedir. İngiltere'nin "Bekle-Gör" Stratejisi: 18 Mart 2026 tarihli güncel rapora atıfla, İngiltere'nin aceleci bir yasal düzenleme yerine "girdi şeffaflığı" (input transparency) ilkesini benimsediği ifade edilmektedir. Bu modelde yapay zeka şirketlerinin, modellerini hangi sanatçıların eserleriyle eğittiklerini açıkça beyan etmeleri gerektiği ve lisanslamanın ana çözüm yolu olarak görüldüğü vurgulanmaktadır.

Türkiye Perspektifi ve Mevzuat İhtiyacı

Türk hukuk sistemi bakımından yapılan değerlendirmelerde, mevcut FSEK (Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu) hükümlerinin yapay zeka eğitimini kapsayacak bir adil kullanım veya veri madenciliği istisnasına sahip olmadığı net bir şekilde ortaya konmaktadır. Lisanslama Zorunluluğu: Mevcut durumda Türkiye'de bir eserin yapay zeka eğitiminde kullanılmasının açıkça lisans gerektirdiği, aksi takdirde çoğaltma ve işleme haklarının ihlal edilmiş sayılacağı bildirilmektedir.

MÖHUK m.23 ve "Korunma Ülkesi" Tartışması: Uluslararası davalarda hangi ülke hukukunun uygulanacağı meselesine (Milletlerarası Özel Hukuk) dikkat çekilmektedir. Örneğin; ABD'de gerçekleşen bir eğitim sürecinde Türk sanatçıların eserleri kullanıldığında, davanın "haksız fiilin işlendiği yer" mi yoksa "korunmanın talep edildiği yer" hukukuna göre mi çözüleceği konusunun büyük bir tartışma alanı yaratacağı ifade edilmektedir.

Sonuç

Türkiye'nin önünde kritik bir karar eşiği olduğu vurgulanmaktadır: "Yapay zekayı sınırsızca destekleyecek miyiz, yoksa eser sahibinin konumunu mu güçlendireceğiz?" Bu dengeyi

kurmanın zorluğu karşısında şu hedefler ve çözüm önerileri sunulmaktadır: Vahşi Batı Döneminin Sonu: Telif dünyasındaki kontrolsüz kullanım sürecinin sona ermek üzere olduğu; UMG, Disney ve OpenAI arasında yapılan yüksek bedelli anlaşmaların bu yeni "lisanslama çağının" habercisi olduğu belirtilmektedir. Paydaş Katılımı: Türkiye'nin de İngiltere örneğinde olduğu gibi akademisyenler, hukukçular, meslek birlikleri ve sanatçıların katılımıyla kapsamlı bir değerlendirme ve kamuoyu görüşü toplama süreci başlatması gerektiği savunulmaktadır. İstisnaların Sınırı: Gelecekte bir veri madenciliği istisnası getirilse dahi, bunun sanatçının emeğini sömüren bir yapıya dönüşmemesi, aksine şeffaf ve adil bir paylaşım modeline dayanması gerektiği vurgulanarak konuşma sonlandırılmaktadır. YZ eğitiminde eser kullanımına dair küresel bir fikir birliğinin henüz oluşmadığı ifade edilmektedir. Temel meselenin, teknolojinin ilerlemesi için gereken veriye erişim ile sanatçı haklarının korunması arasındaki dengenin kurulması olduğu vurgulanmaktadır. Gelecek projeksiyonunda "Vahşi Batı" döneminin sona ererek, Disney ve Universal gibi devlerin yaptığı gibi lisanslama faaliyetlerinin merkeze oturacağı ve Türkiye'nin de paydaşlarla birlikte bu yeni döneme uygun bir yol haritası çizmesi gerektiği hedeflenmektedir.

- **Dr. Muhammed Furkan Akıncı *(Yapay Zeka Modelleri Üzerinde Hak Sahipliği):***

Yapay Zekâ Modelinin Teknik Anatomisi ve "Ağırlık" Kavramı

Yapay zekâ modelinin, yaklaşık 500 GB civarındaki bir dosya içinde trilyonlarca verinin istatistiksel olarak sıkıştırılmış bir özeti olduğu ifade edilmektedir. Teknik olarak "model ağırlıkları" olarak adlandırılan bu yapı, eğitim sürecinde yapay zekânın aldığı bilgilerin birbiriyle bağlantısına göre onlara verdiği matematiksel önem derecelerini temsil etmektedir. Konuşmacı bu durumu, bir postanede mektupların büyüklüklerine, renklerine veya varış mesafelerine göre ayrıştırılıp hedefe yönlendirilmesine benzetmektedir. Yapay zekânın hukuk jargonuna veya teknik bir dile hâkim olması, aslında bu ağırlıklar sayesinde yöneldiği istatistiksel bir sonuçtur. GPT-4 gibi modellerin 1.8 trilyon parametre barındırdığı ve bu parametrelerin her birinin matematiksel birer değerden ibaret olduğu belirtilmektedir.

Model Dosyasının Korunabilirliği: Telif, Patent ve Ticari Sır Dengesi

Model dosyasının kendisinin bir "eser" olarak korunup korunamayacağı sorusu, sunumun ana tartışma konularından birini oluşturmaktadır. Telif hukukunda fikrin değil, ifadenin korunması gerektiği hatırlatılarak; model ağırlıklarının teknik bir standarda ve istatistiksel bir sürece dayandığı, dolayısıyla içinde "insan yaratıcılığı" barındırmadığı savunulmaktadır. Bu nedenle, model dosyasının telif haklarıyla korunmasının mevcut içtihatlarca oldukça zor olduğu vurgulanmaktadır. Patent korumasının da "insan buluşu" şartı nedeniyle benzer engellere takıldığı ifade edilirken, geriye kalan tek makul seçeneğin "Ticari Sır" olduğu belirtilmektedir. Ancak burada bir çelişkiye dikkat çekilmektedir: Yapay zekâ regülasyonlarındaki "şeffaflık" vurgusu ve raporlama zorunluluğu, ticari sır korumasını doğası gereği zayıflatmaktadır.

İspat Hukuku Açısından Model: İhlal mi, Teknik Araç mı?

Eğitim sürecindeki ihlallerin ispatlanmasındaki zorluklar, modelin içeriği üzerinden tartışılmaktadır. Teknik olarak yapay zekânın verileri tamamen "unutmasının" mümkün olmadığı, modellerin yaklaşık %1 ile %2 oranında veriyi "ezberlediği" ve uygun komutlarla (divergence attack gibi yöntemlerle) bu orijinal verileri dışarı verebildiği aktarılmaktadır. Bu noktada hukuki bakış açıları farklılaşmaktadır: Alman mahkemelerinin (GEMA kararı), teknik mekanizmadan ziyade işlevsel sonuca baktığı; eğer model telifli bir eseri yeniden üretebiliyorsa, modelin içerisinde o eserin açıkça bulunup bulunmamasının hukuken ilgisiz olduğu tespiti paylaşılmaktadır. Buna karşılık İngiliz mahkemelerinin, modelin kendisinin bir "kopya" olmadığını, sadece öğrenilmiş özelliklerin ürünü olduğunu savunduğu belirtilmektedir.

Sentetik Veri Dönemi ve İhlal Bağının Zayıflaması

OpenAI gibi teknoloji devlerinin artık "sentetik veri" (yapay zekânın kendi ürettiği verilerle eğitilmesi) kullanmaya başladığı, bunun da telifli eser ile nihai model arasındaki "nedensellik bağını" kopardığı ifade edilmektedir. Bu durumun, hak sahipleri açısından telif ihlalini ispatlamayı her geçen gün daha da zorlaştırdığına dikkat çekilmektedir. Bir modelin eser vasfı kazandığı varsayıldığında ise mülkiyetin kime ait olacağı sorusuna; Fransız hukukundaki tüzel kişi lehine doğan eser sahipliği veya Türk hukukundaki mali hak sahipliği modellerinin, büyük yatırımları yapan şirketler için en uygun hukuki zemin olabileceği cevabı verilmektedir.

Sonuç

Konuşmacı, yapay zekâ hukukunun geleceği için iki kritik aşamanın altını çizerek sunumunu tamamlamaktadır. İlk olarak, modellerin telif barındırıp barındırmadığına dair hukuki bir netlik sağlanmadan sağlıklı bir lisanslama sürecinin işlemesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir. İkinci olarak ise ihlalin nerede başladığı—eğitimde mi, modelde mi, yoksa çıktıda mı—sorusu tam olarak cevaplanmadan, eğitim ve dağıtım modelleri üzerinde teknik ve hukuki bir kontrol sağlamanın imkânsızlığı vurgulanmaktadır.

- **Prof. Dr. Mustafa Ateş (Moderatör):**

Sempozyumun açılış konuşması ve oturum aralarındaki değerlendirmeler, telif hukukunun tarihsel gelişimi ile yapay zekânın bu alanda yarattığı otonom tehditleri harmanlayan geniş bir perspektif sunmaktadır. Konuşmacı, telif hukukunun matbaanın icadından bu yana her zaman teknolojinin bir sonucu olarak doğduğunu ve geliştiğini hatırlatarak, yapay zekânın son 15 yılda yarattığı etkinin geçmişteki hiçbir teknolojik sıçrama ile kıyaslanamayacak kadar büyük olduğunu vurgulamaktadır.

Telif Hukukunun Teknolojik Kökeni ve Yapay Zeka Devrimi

Telif hukukunun temel motivasyonunun, teknolojik gelişmelerin insan fikrinin mahsulleri üzerindeki olumsuz etkilerini dengelemek olduğu ifade edilmektedir. 1450'lerde matbaanın icadı, ardından basın ve dağıtım teknolojilerinin gelişmesiyle İngiltere'de ilk kanunların çıktığı, 1886'da Berne Sözleşmesi ile uluslararası bir boyut kazandığı

hatırlatılmaktadır. Ancak günümüzde yapay zekânın bir ressamı, besteciyi veya yazarı aratmayacak düzeyde çıktılar üretebilmesi, üstelik bunu "otonom" bir şekilde gerçekleştirmesi, telif hukukunun tarihindeki en büyük meydan okuma olarak tanımlanmaktadır. Bu durumun insan yaratıcılığını törpüleme riski taşıdığına ve akademik dünyada ödevlerden tezlere kadar her alanda bir "doğruluk" krizi yarattığına dikkat çekilmektedir.

Üretim ve Eğitim Süreçlerindeki Hukuki Belirsizlikler

Oturum boyunca yapay zekâ ürünlerinin hukuk karşısındaki konumu iki temel boyutta ele alınmaktadır. İlk boyutta, yapay zekâ tarafından üretilen içeriklerin "eser" vasfı taşıyıp taşımadığı tartışılmaktadır. Konuşmacı, Amerikan Telif Hakları Ofisi'nin (USCO) tescil başvurularına verdiği ret kararlarına atıfta bulunarak, bu konuda hukuki bir netlik sağlanmadan yapay zekâ çıktılarına eser statüsü verilmemesi gerektiğini savunmaktadır. İkinci boyutta ise "beslenme" süreci olarak adlandırılan eğitim aşaması üzerinde durulmaktadır. Hiçbir sanatçının eserinin yapay zeka eğitiminde kullanılıp kullanılmadığını bilmediği, bu sürecin bir "karanlık kutu" içinde gerçekleştiği ifade edilmektedir.

Türk Mevzuatı ve Çözüm Arayışları

Türkiye'deki mevcut hukuki durum değerlendirilirken, Avrupa Birliği'nde bulunan "veri madenciliği istisnası"nın Türk hukukunda yer almadığına dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda, yapay zeka geliştiricilerinin telifli eserleri izin almadan kullanmalarının, mevcut mevzuat çerçevesinde "güvenli bir liman" bulamadığı ve hukuka aykırı bir nitelik taşıdığı vurgulanmaktadır. Ancak, bu çıkmazın aşılması noktasında "genişletilmiş lisanslama" modellerinin bir çözüm yolu olup olamayacağı, sempozyumun en kritik tartışma alanlarından biri olarak sunulmaktadır.

Sonuç

Oturum başkanı, yapay zekâ mahsullerine koruma sağlanması konusunda pragmatik yaklaşımlara mesafeli durarak, insan yaratıcılığının esas alınması gerektiğinin altını çizmektedir. Sempozyuma yargı mensuplarının ve Anadolu Başsavcısı'nın katılımı, meselenin sadece akademik bir tartışma değil, yargı pratiği açısından da hayati bir ehemmiyet taşıdığının göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Yapay zekâdan istifade ederek yeni eserler üretmenin olumlu bir gelişme olduğu kabul edilmekle birlikte, asıl sorunun insan eseri ile makine çıktısı arasındaki sınırın giderek silikleşmesi olduğu tespitiyle oturum sonlandırılmaktadır.

Genel Değerlendirme: Prof. Dr. Gül Okutan Nilsson; Yapay zeka, devasa veri setlerini makine öğrenmesi yoluyla analiz ederek "üretken" bir aşamaya gelmiş olsa da, ortaya çıkan çıktıların hukuken "eser" sayılabilmesi için gereken hususiyet kriterini karşılaması zordur. Mevcut hukuk sistemlerinde eser sahibi ancak bir "gerçek kişi" olabilir. Yapay zekaya verilen komutlar (prompt), hukuken profesyonel bir sanatçıya verilen bir "sipariş"ten farksızdır; ifadenin nihai formunu belirleyen irade insanda değil teknolojide olduğu sürece bu çıktılar telif korumasından yararlanamaz. Alman yargısının "kara kutu" olarak nitelediği bu süreçte, sonucun öngörülemez bir algoritmik tesadüf olması, insan dokunuşunun yokluğuna işaret etmektedir. **Dr. Eda Çataklar;**

Yapay zeka, nitelikli sonuçlar üretebilmek için sanatçıların emekleriyle beslenmektedir. Eğitim sürecinde gerçekleştirilen veri kazıma ve kopyalama faaliyetleri, açıkça çoğaltma ve işleme haklarının ihlalidir. ABD'deki "adil kullanım" ve AB'deki "veri madenciliği" istisnaları, yapay zekanın bu kontrolsüz kullanımını meşrulaştırmaya yetmemektedir. Özellikle Türkiye'de bu alanda hukuki bir boşluk bulunmaktadır; mevcut kanunlar yapay zeka eğitimine izin vermemektedir. Çözüm, "Vahşi Batı" döneminin sona ermesi ve paydaşların katılımıyla şeffaf, adil bir lisanslama çağının başlatılmasıdır. **Dr. Muhammed Furkan Akıncı;** Yapay zekanın kalbi olan "model ağırlıkları", trilyonlarca verinin istatistiksel olarak sıkıştırılmış bir özetidir. Bu dosyalar teknik bir standarda ve matematiksel değerlere dayandığı için "hususiyet" içermez ve telif veya patentle korunmaları zordur; tek seçenek şeffaflık zorunluluğuyla çelişen "ticari sır" korumasıdır. Modellerin veriyi yaklaşık %1-2 oranında ezberlemesi (regurgitation) bir ihlal teşkil etse de, sentetik veri kullanımı bu ihlalin ispatını gitgide zorlaştırmaktadır. İhlalin nerede başladığı (eğitimde mi, modelde mi, çıktıda mı) netleşmeden sağlıklı bir dağıtım ve kontrol modeli oluşturulamaz. **Prof. Dr. Mustafa Ateş;** Telif hukuku matbaanın icadından beri teknolojiyle şekillenmiştir ancak yapay zekanın otonom üretim kabiliyeti, tarihin en büyük meydan okumasıdır. Yapay zeka artık bir ressamı veya besteciyi aratmayacak çıktılar üretebilmekte, bu da insan yaratıcılığını törpüleme riski taşımaktadır. Üniversitelerdeki akademik ödevlerden sanat eserlerine kadar her alanda bir "doğruluk krizi" yaşanmaktadır. Hukuki netlik sağlanmadan ve insan yaratıcılığının esas alındığı bir zemin inşa edilmeden yapay zeka çıktılarına eser statüsü bahşedilmemelidir. Genel olarak özetlemek gerekir ise; Sempozyumun bu oturumunda dile getirilen görüşler ışığında ortaya çıkan genel tablo şu temel saptamalarla özetlenebilir: İnsan vs. Algoritma: Hukuk dünyası, yapay zekayı bir "yaratıcı" olarak değil, bir "enstrüman" olarak görme eğilimindedir. Bir ürünün eser sayılması için insanın "esaslı dokunuşu" ve "yaratıcı iradesi" mutlak şarttır. Yapay zekanın otonom çıktıları şimdilik telifsiz, sahipsiz ve kamu malı olma riskiyle karşı karşıyadır. Eğitim Sürecindeki Hak İhlalleri: Yapay zekanın gelişimi için gereken devasa veri ihtiyacı, sanatçıların haklarını ihlal eden bir "hammadde toplama" sürecine dönüşmüştür. Mevcut istisnalar (Fair Use, TDM) yapay zekayı korumaya yetmemekte; yargı kararları eser sahiplerinin çoğaltma hakkını koruma yönünde evrilmektedir. Türkiye'nin Mevzuat Boşluğu: Türkiye, veri madenciliği konusunda herhangi bir yasal düzenlemeye sahip değildir. Bu durum bir yandan teknoloji geliştiricileri için "güvensiz liman" yaratırken, diğer yandan eser sahiplerini korumasız bırakmaktadır. Lisanslama ve Şeffaflık Dönemi: Gelecek projeksiyonunda, karmaşık davalar yerine şeffaf bir veri envanteri ve toplu lisanslama modellerinin merkeze oturacağı öngörülmektedir. Teknolojinin desteklenmesi ile emeğin korunması arasındaki denge, ancak sanatçının rızasının ve payının gözetildiği hukuki düzenlemelerle kurulabilecektir.

II. OTURUM

i. Yapay Zeka Çıktılarının Yarattığı Telif Hakları Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi Olarak Genişletilmiş Toplu Lisanslama (Saat 12:00-13:00):

Konuşmacılar: **1.** Prof. Dr. Cahit Suluk
(Telif Hukukunda Genişletilmiş Toplu Lisanslama)

2. Dr. Remzi Tamer Pekdinçer
(Telif Hukukunda Genişletilmiş Lisanslama ve Sektörel Çözüm Önerileri)

Moderatör: Prof. Dr. Mustafa Aksu

- **Prof. Dr. Cahit Suluk *(Telif Hukukunda Genişletilmiş Toplu Lisanslama):***

Telif hukuku bağlamında eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri olmak üzere tüm telif hakkı sahiplerinin hak yönetimi için dört ayrı hak yönetim biçimi bulunmaktadır. Bunlardan ilki "Münhasır Haklar" olarak belirtebileceğimiz, telif hakkı sahibinin kanundan doğan haklarının kullanımına izin verme veya yasaklama noktasındaki münhasır haklarıdır. Bu sisteme göre FSEK'in 21 ila 25. maddeleri arasında sayılan her hak türü ve yine kullanım türü için telif hakkı sahibinden ayrı ayrı izin alınması gerekmektedir. İkinci yöntem, "Toplu Hak Takibi" olarak adlandırdığımız, telif hakkı sahiplerinin gönüllülük esasına bağlı olarak üye oldukları meslek birlikleri aracılığıyla haklarının kullanılması veya yasaklanmasının diğer telif hakkı sahipleriyle birlikte toplu olarak yönetildiği sistemdir. Bu sistem günümüz hukuk sisteminde gönüllülük esasına bağlı olduğundan, telif hakkı sahibi, dilerse toplu hak yönetimi sisteminden çıkarak haklarını bireysel olarak da takip edebilmektedir. Üçüncü yöntem, "Genişletilmiş Toplu Lisanslama" modeli, ilk olarak İskandinav ülkelerinde ortaya çıkan ve meslek birliklerine üye olmayan telif hakkı sahiplerinin de toplu hak yönetimi sistemine dahil olmasını öngören ayrı bir modeldir. Buna ilişkin detaylı açıklamalara aşağıda yer verilecektir. Son olarak "Uygun / Adil Bedel" modeli ise telif hakkı sahiplerinin münhasır haklarını kullanarak yasaklama hakkını kısıtlayan ancak her kullanım için telif hakkı sahibine adil/uygun bir bedel talep veya tazmin etme hakkı tanıyan modeldir.

Türk hukuku bakımından bugün itibariyle hak takibi "Münhasır Haklar" ve gönüllülük esasına bağlı olarak "Toplu Hak Yönetimi" modelleriyle yürütülmektedir. Var olan bu sistem hukukumuza Bern Konvansiyonu ile birlikte dahil olmuş ve sirayet etmiştir. Ancak zamanda telif hakkı sahibini önceliklendirilerek getirilen ve telif hakkını kullanan kişiler

için kolaylıklar öngörmeyen bu sistemin dengesi, günümüz itibariyle iyice bozulmuş durumdadır. Var olan milyonlarca telifli içeriğin sistematik, toplu ve/veya kamusal amaçlarla kullanılması için telif hakkı sahiplerinden ayrı ayrı izin alınması problemler oluşturmaya başladı. Tarihsel süreç içerisinde de Bern Konvansiyonu ile eser sahiplerine tanınan geniş yetkiler istisna ve sınırlamalar kapsamında birçok kez sınırlamalara maruz bırakılmıştır. Zira herhangi bir sınırlamanın olmadığı noktada, telif korumasına dahil olabilecek herhangi bir içeriğinde eğitim amaçlı kullanılması, sosyal medya veya internet üzerinde kullanılması dahil herhangi bir entelektüel amaçlı kullanımı mutlaka bir telif hakkı sınırına takılarak engellenmiş olmakta ve fikri mülkiyet hukukunun amacına ters bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Bu kapsamda belirtildiği üzere münhasır haklar ilk olarak birtakım kanuni istisna ve sınırlamalar üzerinden daraltılmaya başlandı ve/veya yeni tanınan haklar uygun/adil bedel şeklinde, yani bedelini ödemek kaydıyla telif içeriğin kullanılmasına izin verilmesini sağlayacak şekilde düzenlemeler yapıldı. İskandinav ülkelerinde ise yeni bir sistem geliştirilerek normalde gönüllülük esasına bağlı olan toplu hak takibi yönetimi geliştirilmiştir. 1960'lı yıllar ile televizyon yayıncılığının yaygınlaşması üzerine, kullanıcı konumunda olan televizyon yayıncıları, her bir telif hakkı sahibinden ayrı ayrı izin alınmasının pratikte yayıncılık faaliyetini sürdürülemez kıldığını ileri sürmüştür. Bunun üzerine geliştirilen "Genişletilmiş Toplu Lisanslama" modelinde sistem, klasik anlamdaki "Toplu Hak Yönetimi" sistemini tersine çevirerek, meslek birliğine üye olmayan telif hakkı sahiplerinin de toplu hak yönetimine dahil olduğu ancak gönüllülük esasına bağlı olarak dilediği zaman bu sistemden çıkabileceği (opt-out) şekilde kurgulanmıştır. Bu sistemde toplu lisanslama yapmaya yetkili bir veya birden fazla meslek birliği veya bunların bir araya gelmesinden oluşan Ortak Lisanslama Birliği oluşturulmaktadır. Anılan sistemin uygulanmasından itibaren olumlu sonuçlar meydana geldiği ve yine sisteme dahil olan telif hakkı sahiplerinin çok azının çıkış (opt-out) yaptığı gözlemlenmiştir.

Avrupa Birliğinde ise anılan sistemden farklı şekilde, 1993 yılında uydu ve kablolu yayınlar yönünden yeniden iletim hakkı için zorunlu toplu hak yönetimi modeli getirilmiştir. Aynı zamanda 2019 yılında yapılan DSM Yönergesi değişiklikleri ile "ticaret dışı kalmış eserler" ve "kültürel miras" niteliğindeki eserler yönünden GTL sistemi zorunlu tutmuştur. Ancak bizim açımızdan en önemlisi, yönerge doğrultusunda GTL sistemi birliğe üye tüm ülkeler için tüm konularda ihtiyari hale getirilmiştir. Dolayısıyla AB müktesebatını takip eden ülkemiz açısından da GTL sistemine geçiş için yol gösterici nitelikte bir düzenleme olduğunu düşünmektedir. Türk Hukuku bakımından incelemelerimize gelecek olursak, FSEK'in 41. maddesinde vaktiyle "ancak" meslek birlikleri eliyle takip yapılabilir şeklinde bir hükmümüz vardı. Mustafa Ateş Hocamın da makalesinde detaylıca anlattığı üzere, Anayasa Mahkemesi 2010 yılında bu "ancak" kelimesini mülkiyet haklarına ve münhasıriyete aykırı bularak iptal etti; zira bu haklar aşırı romantize edilmiş durumdaydı. Fakat diğer yandan FSEK'in 42. maddesi, toplu hak takibi yetkisinin sadece meslek birliklerinin tekelinde olduğunu öngörmeye devam ediyor. Yani bunun dışındaki şirket, dernek veya vakıflarla toplu hak takibi yapılamayacağını ifade etmektedir. Peki pratikte ne durumdayız? Ülkemizde 27 meslek birliği ve 4 federasyon var. Kullanıcılar lisanslama süreçlerinin karmaşıklığından gerçekten bunaldı ve klasik toplu hak takibi sistemimiz tam

bir "kaybet-kaybet" sarmalına evrildi. Hatırlayanlarınız olacaktır; 2013 taslağında ve bilhassa 2018 tasarısında, Mustafa Hocamın başkanlığında, Gül Hocam, Eda Hocam ve bendenizin de içinde yer aldığı heyetle bu meseleyi çözmek için "Ortak Lisanslama Birliği (OLB)" modelini kaleme almıştık. Bizim bu sarmaldan çıkışımız, bağımsız şirketler veya vakıflar kurarak aktör sayısını onlarcadan yüzlerceye çıkarmak değildir. Avrupa'daki bu serbesti, henüz klasik toplu hak takibini bile oturtamamış Türkiye için lükstür. Çözüm; yasal ve zorunlu bir OLB, bilhassa da temel konularda müzik sektörü için zorunlu bir Ortak Lisanslama Birliği'nin hayata geçirilmesidir. Nitekim FSEK'te değişiklik yapılmasına ilişkin 2013 yılı kanun taslağında ve 2018 yılı tasarısında GTL sistemine benzer şekilde Ortak Lisanslama Birliği'ne (OLB) ilişkin düzenlemeler yer almaktaydı.

Bu bağlamda çözülmesi gereken üç ana sorun alanı duruyor: **Birincisi, klasik bir sorun olan kapalı devre müzik yayını:** FSEK 42'deki tekeli delerek, hakları kendinde toplayıp kullanıcılara paketler sunan "ikame edici" ticari işletmeler var. GTL burada sadece kısmi bir çözümdür, çünkü "opt-out" (sistemden çıkış) imkanı vardır. Bizim asıl yapmamız gereken, FSEK 42'nin sonuna bir cümle ilave ederek meslek birliklerinin sistemini ikame edici bu tarz lisanslamaları açıkça yasaklamak ve bu yasağı da idari para cezaları gibi hızlı, caydırıcı yaptırımlarla desteklemektir. Zira yaptırımı olmayan bir kural, hukuk kuralı olamaz. **İkincisi, dijitalleşmenin getirdiği sorunlar:** Var olan telif rejimi aşırı güçlü. Sistem, toplu hak takibi lehine esnetilmelidir. ABD'nin 2018 tarihli "Music Modernization Act" ile yaptığı gibi hibrit modeller, zorunlu toplu hak takibi veya GTL üzerinde daha fazla kafa yormamız gerekiyor. **Üçüncüsü ve en önemlisi; Yapay Zekâ ve Telif İlişkisi:** Benden önceki konuşmacılar da vurguladı; yapay zekâ boş bir kutudur ve eğitilmelidir. Bu eğitim materyalinin çok önemli bir kısmı, en nitelikli olanları telifli eserlerdir. Kimse bunu inkar etmiyor. YZ, tabiri caizse insanlık mirasının üzerine konmuştur. Biz hukukçular eski kalıplarla, normatif ve statik bir zihinle düşünmeyi severiz ama burada büyük bir paradigma değişikliği yaşanıyor. Bu mesele davalarla çözülemeyecektir. Big Tech şirketlerine karşı açılan davalarda bu gibi şirketler "kaybederek kazanma" stratejisi uygulamaktadır. Yıllarca süren davaların sonunda ufak bir tazminat ödenmekte, ancak yollarına aynen devam etmektedirler. Yasalar örümcek ağına benzer; zayıflar takılır, güçlüler delip geçer. Mahkemelerin hukuku şekillendirmesini beklemek yerine, yasa koyucunun bir hukuk politikası olarak devreye girmesi şarttır.

Meselenin meşruiyet temeli çok basittir: *Telifli içeriği kullanan bedelini öder*. YZ şirketleri ise eserleri alıp veri madenciliği (data mining) ile milyarlarca parçaya ayırdıktan sonra karşımıza geçip "Burada telif ihlali yok, fikir ve ifade birbirinden ayrıldı" diyorlar. Bunu bir ineğe benzetebiliriz. Bir köyden inek satın alıp etini otuz parçaya bölersek parasını öderiz. Ama bu şirketler internetten hortumu bağlayıp ineği milyarlarca parçaya böldükten sonra "İnek nerede?" diye sorunca, o meşhur tekerlemedeki gibi "Suya düştü, inek içti, dağa kaçtı, yandı bitti kül oldu" diyerek işin içinden sıyrılmaya çalışıyorlar. Sanat eserinde fikir ve ifadeyi bu şekilde birbirinden ayıramazsınız. Taklit (AI imitation) bir telif ihlalidir ve mutlaka lisanslanmalıdır.

Sonuç olarak: Yapay zekâ özelinde, hak sahiplerinin münhasır haklardan ve yasaklama yetkisinden feragat edip "Uygun/Adil Bedel " sistemine ve "Zorunlu Toplu Hak Takibine"

geçmesi elzemdir. YZ şirketlerinin veri eğitimi, bu eserleri kullananlar ve ortaya çıkan ürünler zorunlu olarak lisanslanmalıdır. Keskin sirke küpüne zarardır; hakların münhasıriyeti bu aşamada çözümü tıkamaktadır. Bu süreç de yasal bir OLB üzerinden yürütülmeli ve çıkacak olası uyuşmazlıklar "Telif Hakem Kurulu" ve yargı denetimi mekanizmasıyla çözüme kavuşturulmalıdır.

- **<u>Dr. Remzi Tamer Pekdinçer (Telif Hukukunda Genişletilmiş Lisanslama ve Sektörel Çözüm Önerileri) temsilen Av. İrem Toprakkaya:</u>**

ÜYZ (Üretken Yapay Zekâ) Çıktılarının Eser Niteliği Sorunu

Üretken yapay zekâ sistemlerinin özellikle müzik alanında meydana getirdiği çıktılar, telif hukuku kategorileri içinde değerlendirilmesi güç yeni bir üretim biçimi ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda temel sorun, "insan yaratımı" unsuru bulunmaksızın tamamen algoritmik süreçler sonucu meydana gelen müzik çıktılarının hukuki statüsünün nasıl belirleneceğidir.

FSEK ve uluslararası düzenlemeler çerçevesinde eser korumasının temel şartlarından biri, yaratımın bir insanın fikri cabasının urunu olmasıdır. Bu nedenle, %100 yapay zekâ tarafından meydana getirilen müzik çıktılarının "eser" olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bu noktada, yapay zekâ destekli üretimler ile tamamen yapay zekâ tarafından oluşturulan içerikler arasında ayrım yapılması zorunludur. İnsan müdahalesinin belirleyici olduğu yapay zekâ destekli eserler telif hukuku korumasından yararlanabilirken, insan katkısının bulunmadığı tamamen algoritmik üretimler eser statüsünün dışında kalmaktadır.

Emeğin Fikri Mülkiyet Haklarının Yaratılmasındaki Önemi

John Locke'a göre bir şeyin değeri büyük ölçüde emek tarafından yaratılır. Emeğin yarattığı nesne ile emeğin değeri arasında neredeyse fark yoktur. Kişi, kendi emeğinin sahibi olduğu için emeğiyle ortaya çıkardığı nesnenin de mülkiyetine sahiptir. Bu nedenle, bireyin rızası olmadan bu mülkiyet elinden alınamaz. Spooner'a göre "Fikri, ahlaki veya maddi aklın sağladığı her şeye bir kişi sahip olabilir.". Ayn Rand'a göre "Patentler ve telif hakları insanın kendi zihninin ürününe sahip olma hakkıdır.". Spencer'a göre "Bir kişi kendi akli çalışması sonucu bir başarı elde ederse, bu başarının tüm faydalarından da yararlanmalıdır.". Kirzner'a göre ise "Üretici, ürettikleri üzerindeki tüm haklara sahiptir.". Ancak, her emek ürünü mülkiyet meşru değildir. Bir kişinin mülk edinimi, başkalarının yaşamını ve haklarını tehlikeye atmamalıdır.

Haksız Rekabet

Haksız rekabet hükümleri (TTK m. 54 -63) eser niteliğini haiz müzik eserleri ile eğitilen ve/veya müzik eserlerini girdi olarak kullanan yapay zekâ sistemleri ile meydana getirilen çıktıların korunmasına imkân tanımaktadır. Bu bağlamda özellikle emek ilkesi, parazit rekabet ve yetkisiz yararlanma kavramları ön plana çıkmaktadır. Emek ilkesi uyarınca, bir kişinin ekonomik değer yaratmak amacıyla yaptığı yatırımın korunması gerekirken; parazit rekabet, bir başkasının emeğinden haksız şekilde yararlanılmasını ifade eder. Yetkisiz yararlanma ise özellikle veri setleri ve yapay zekâ üretim süreçlerinin fikir ve sanat

eserlerini izinsiz kullanımında gündeme gelebilmektedir. Bu çerçevede eserlerden faydalanılarak oluşturulan çıktılar, insan tarafından yaratılma koşulu gerçekleşmediğinden eser olarak korunamasa dahi, haksız rekabet kapsamında korunabilir ve çıktıların iş urunu olarak lisanslanması yoluyla hukuki zemine taşınabilir.

Emek İlkesi

Ticaret hayatında herkes dürüstlük kuralına ve ahlak kurallarına uygun olarak kendi emeği nisbetinde netice almalıdır. "*Kendi emeğine ve gayretine dayanan rekabet meşru rekabettir. Fakat ekmeden biçmek isteyen veya zahmetsiz rahmet elde etmek isteyen kimsenin müracaat ettiği vasıtalar başkasının iktisadi faaliyetine kısmen veya tamamen mâni oluyorsa buradaki rekabet haksızdır. Çünkü emek prensibine istinad etmemektedir".*

Yaratıcı Emeğinin Korunması

Müzik eserleri, yalnızca besteci ve söz yazarının değil; icracılar, yapımcılar ve yayıncıların katkısıyla dinleyiciyle buluşan kolektif emek ürünleridir. Bu üretim süreci "basamaklı değer zinciri" içinde ilerler ve her aşama kendi ekonomik değerini yaratır. Eserin ortaya çıkışından dinleyiciye ulaşmasına kadar uzanan bu çok katmanlı yapı, eser sahipliği ve bağlantılı haklar aracılığıyla korunarak emeğin karşılığının hak sahiplerine dağıtılmasını ve müzik sektörünün üretkenliğini sürdürmesini amaçlar.

Ancak yapay zekâ ve algoritmik üretim süreçleri kullanılarak tek tuşla saniyeler içinde üretilen çıktılar, özünde sayısız sanatçının emeği ile yüzyıllar içinde yaratılan müzik repertuarını kaynak olarak kullanmakta ise de mevcut eserler gerek eğitim verisi (girdi) olarak gerekse ortaya çıkan algoritmik müzik ürünleri (çıktı) bağlamında hak sahiplerine maddi veya manevi hiçbir kazanç sağlamamaktadır.

Ticari dürüstlüğe aykırı kullanım nedeniyle hak sahiplerinin ortaya çıkan yeni içeriklerden ekonomik gelir elde edememesi, eserlerin girdi olarak izinsiz kullanılmasından (çoğaltılmasından) kaynaklanan telif hakkı ihlaliyle birlikte eser niteliğini haiz olmayan ÜYZ çıktıları bakımından başkalarının emeğinin izinsiz ve karşılıksız kullanılmasına dayanan "bedavacılık" ya da "parazit kullanım" sorununu doğurarak, yaratıcı emeğin değersizleşmesine ve gelir dağılımında adaletsizliğe yol açmaktadır.

Parazit Rekabet

TTK m. 54'ün uygulama sınırları içinde kalan haksız rekabet halleri ise genel itibariyle dört grup altında toplanmakta olup bunlardan biri de parazit rekabet veya başkasının ticari faaliyetlerinin istismar edilmesi olarak değerlendirilmektedir. Zira parazit rekabette bulunan kişi, karşı tarafın gerçekleştirdiği yatırımlardan yetkisiz yararlanarak kendisine haksız bir avantaj sağlamaktadır.

Parazit rekabet ile üretim/yaratım maliyetleri azaltıldığı için, kullanıcılara/müşterilere de daha düşük fiyata bu ürünlerin sunulması mümkün olmaktadır. Dolayısıyla genel bir ifadeyle başkalarının çalışmalarını/eserlerini sömürme eylemi parazit rekabet olarak değerlendirilmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından da ifade edildiği üzere; "*Bir başkasının yıllarca çalışmak suretiyle ancak elde edebildiği emek ve şöhretine el atmak suretiyle –deyim yerindeyse- onun sırtından para kazanmak isteyen kimsenin hareketi, kendi emeğine dayanmadığı için, ahlak kurallarına ve kanun hükümlerine göre, haksız rekabettir.".*

İş Ürünlerinden Yetkisiz Yararlanma

TTK m.55/1,c-1'de iş ürünü kapsamında sayılan teklif, hesap veya plan örnek mahiyetinde sayılmıştır. Fikri mülkiyet haklarından olmayan ve işletme açısından iş, faaliyet veya üretim için önem taşıyan tüm ürünler "iş ürünü" kapsamında değerlendirilmektedir.

Hükmün gerekçesi ise "*Birinci fıkranın (c) bendi de hukukumuzda yeni olup bir boşluğu doldurmaktadır. Yeni hüküm hukuken korunan fikri mülkiyet hakları hakkında öngörülmüş değildir; onları da kapsamamaktadır. Hükmün kapsamına giren hukuken özel olarak korunmayan ancak, iş, faaliyet, üretim vs. yönünden önem taşıyan, teklif, hesap, plan gibi ürünlerden yetkisiz yararlanmaktır. Bu fıkra haksız rekabet hukukunu temellendiren emek ilkesinin geniş bir uygulamasıdır. Hüküm başkalarının emeğinden, iş, sonuç ve deneyimleri haklı olmayan yararlanmaları önlemeyi amaçlamaktadır. Hükümdeki yararlanma, ekonomik yarar elde etmeyi, başkasının emeğiyle haklı olmadığı halde sonuç almayı ifade etmektedir."* şeklindedir.

ÜYZ Çıktısı İş Ürünlerinden Yetkisiz Yararlanma

Her ne kadar ÜYZ sistemlerinin çalışma prensibi şeffaf ve açıkça anlaşılır olmasa da girdi olarak kullanılan müzik eserlerini tanımlayan notaların veya seslerin kodlama diliyle ifadesi iş ürünü bağlamında değerlendirilebilecek olup, bu noktada ÜYZ sistemleri bakımından gerek yetkisiz yararlanma gerekse telif hakkı ihlali kapsamında izinsiz çoğaltma söz konusu olmaktadır.

Nitekim öğretide, bir eseri tanımlayan açıklama ve çizimlerin (teknik çizim, yazı, formül, nota, ses veya görüntü kaydı vb.) ya da bunların taslaklarının TTK m. 55/1, c-1 ve c-2 anlamında iş ürünü sayılmasının mümkün olduğu ifade edilmektedir.

Diğer yandan, konumuz bakımından esasen önem taşıyan husus, %100 ÜYZ çıktısı olarak meydana gelen sesler ve müzik ürünlerini kullanan işletmelerdir. Bu işletmeler, arka planda kaynak (hammadde olarak) yüklenen müzik eserlerini kullanan ÜYZ sistemleri aracılığıyla ortaya konulan müzikleri umuma açık mahallerde yayımlamak suretiyle, lisans bedeli ödemeksizin hak sahiplerinin emeğinden yetkisiz olarak faydalanmaktadır.

Haksız Yararlanma Suretiyle Haksız Rekabet Örneği: New York Times v. Open AI

Davacı The New York Times Company ("The Times"), The Times, içerik üretimi kapsamında—çoğu zaman güncelliği kritik "son dakika haberleri" niteliğinde olan—bilgileri önemli maliyetlere katlanarak toplamaktadır.

Benzer şekilde Wirecutter da okuyucular için zamana duyarlı öneriler derlemekte ve üretmektedir. Wirecutter, "ürün inceleme ve öneri servisi" anlamına gelir ve nasıl çalıştığı şöyle özetlenebilir: Gazeteciler ve uzmanlar, ürünleri bağımsız olarak araştırır ve detaylı testlerden geçirir. Test ve araştırma sonuçlarına göre "en iyi", "en uygun fiyat/performans" gibi net ürün önerileri sunar. Kullanıcılar bu rehberler sayesinde alışveriş yaparken en doğru ve güvenilir ürünü seçebilir. Yani temelde tarafsız araştırma + kapsamlı test = güvenilir ürün önerisi mantığıyla çalışır.

Davalıların GPT modellerinin üretken yapay zekâ (GenAI) aracılığıyla oluşturulan ve The Times tarafından yayımlanan içerikle aynı veya esasen benzer nitelikte içerikler sunması, The Times içeriği ile doğrudan rekabet teşkil etmektedir.

Davalıların, modellere gömülü Times içeriklerini ve modeller tarafından işlenen güncel Times içeriklerini kullanımı; Wirecutter önerilerinden elde edilen gelirler gibi The Times'a özgü belirli ticari fırsatları gasp eden (ikame eden) çıktılar üretmektedir.
Nitekim Davalılar yalnızca Times içeriklerini kopyalamakla kalmayıp, aynı zamanda ürün bağlantılarını kaldırmak suretiyle içeriği değiştirmiş; bu suretle The Times'ın yönlendirme (referral) geliri elde etme imkânını ortadan kaldırarak söz konusu ekonomik değeri kendilerine mal etmiştir.
Davalıların, The Times'ın rızası olmaksızın Times içeriklerini GenAI modellerinin eğitimi için kullanması, The Times'ın söz konusu bilgileri toplamak için yaptığı önemli çaba ve insan sermayesi yatırımından haksız ve bedelsiz yararlanma (free-riding) teşkil etmektedir.
Davalıların Times içeriklerini bu şekilde kötüye kullanması ve haksız surette sahiplenmesi (misappropriation) sonucunda The Times; başta reklam gelirleri ve iştirak (affiliate) yönlendirme gelirleri olmak üzere, çalışmasının ekonomik getirilerinden mahrum kalmış ve fiilî zarara uğramıştır.

Birleşik Krallık Telif Hakkı ve Yapay Zekâ Raporu (2026 Mart)
Birleşik Krallık Hükümeti'nin Mart 2026 Telif Hakkı ve Yapay Zekâ hakkındaki raporunda yapay zekâ kullanımının haksız rekabet davranışlarına da (vesile olabileceği durumlara ve bu yöndeki değerlendirmelere) yer verilmiştir.
Raporda, eser sahiplerinin ve yaratıcı endüstrilerin, yapay zeka geliştiricilerine yönelik geniş telif hakkı istisnalarına şiddetle karşı çıktığı belirtilmektedir.
Birçok eser sahibi, yapay zeka geliştiricilerinin kendi eserlerini "hiçbir bedel ödemeden (without recompense)" kullanıp eğitmesinden ve bu yolla "kendi orijinal eserleriyle rekabet edecek" çıktılar (outputs) üretmesinden büyük endişe duyduklarını ifade etmiştir.
Sektör paydaşlarının haksız taklit (passing off) bağlamında mevcut hukukî çarelerin yetersizliğine inancına da yer verilmiştir.

Fransa Doctrine Kararı
Davacıların iddiasına göre Forseti, "doctrine.fr" platformunu beslemek için mahkeme kararlarını hukuka uygun başvuru yollarını kullanmadan toplamış; bunun yerine resmî kurum sitelerine benzeyen alan adları (typosquatting) kurarak kullanıcıları ve mahkeme personelini yanıltmış ve bu yolla büyük miktarda yargı verisini elde etmiştir.
Paris İstinaf Mahkemesi'nin (5. Daire – 1. Oda) 7 Mayıs 2025 tarihli kararına göre; yapay zekâ tabanlı 'doctrine.fr' isimli hukuk platformunun kurucu şirketi Forseti'nin, resmi kurum sitelerini taklit ederek (typosquatting) aldatıcı yollarla mahkeme kararlarını toplaması, Danıştay ile yaptığı bilimsel araştırma sözleşmesini ticari çıkarı için kötüye kullanması ve bu haksız veriler üzerinden rakipleriyle haksız ve aldatıcı karşılaştırmalı reklamlar yapması ağır bir haksız rekabet olarak kabul edilerek şirket tazminata mahkum edilmiştir.
Buna karşın mahkeme, Forseti'nin doctrine.fr platformu üzerinden bir arama motoru mantığıyla rakiplerine ait hukuki makale başlıklarını indekslemesini ve kullanıcıları bu içeriklerin asıl bulunduğu orijinal sitelere yönlendiren linkler (köprüler) sunmasını haksız rekabet veya parazitlenme (parasitisme) olarak değerlendirmemiş ve geleneksel yayıncıların bu yöndeki iddialarını reddetmiştir.

Telifsiz Müzik Platformlarının ÜYZ Çıktısı Barındırma Durumu

Yakın zamanda bazı işletmelerin ‘’Telifsiz”, “sertifikalı” veya “denetime hazır” gibi ifadelerle umuma açık mahallerde kullanılmak üzere müzik hizmeti sağlamayı teklif ettiği görülmektedir.

Bu tür platformlar, özellikle umuma açık mahallerde müzik kullanımı bakımından işletmelerin meslek birlikleri nezdinde herhangi bir yükümlülükle karşılaşmayacağı veya denetimlerde sorun yaşamayacağı yönünde bir algı yaratabilmektedir.

Ancak umuma açık mahallerde eser, icra, fonogram ve yayınların kullanımı ve umuma iletimine ilişkin hukuki rejim FSEK m. 41 çerçevesinde düzenlenmekte olup, meslek birlikleri aracılığıyla yürütülen lisanslama sistemi bu alanın yerleşik uygulamalarından birini oluşturmaktadır.

FSEK m.42/son ve Telif Hakları Alanında Meslek Birlikleri Yönetmeliği m. 16/3 “Hak sahiplerinin Kanunla tanınmış hakları, ülke içinde bu Yönetmelik gereğince kurulan birlikler dışında başka birlik, dernek, şirket ve benzeri kuruluşlar tarafından takip edilemez.”.

Bu nedenle, telifsiz müzik sunduğunu iddia eden platformların pazarlama söylemleri, söz konusu lisanslama sisteminin kapsamı ve sınırları konusunda işletmeler bakımından yanıltıcı bir “tam koruma” algısı oluşturma riski taşıyabilmektedir.

Bu platformlarda sunulan içeriklerin kaynağının belirsiz olması, hak sahipliğinin tespit edilememesi ve lisans zincirinin şeffaf olmaması gerek kullanıcılar gerekse sektör aktörleri açısından ciddi hukuki riskler doğurmakta ve içeriklerin gerçekten “telifsiz” olarak “serbestçe kullanılabilir” olup olmadığı hususu tartışmalı hale gelmektedir.

ÜYZ Çıktıları Bakımından Hukuki Sorun

Gerek Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku gerekse Haksız Rekabet hükümleri, yapay zekâ üretimlerinin korunması açısından yeterli bir çözüm sunamamaktadır.

Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, insan yaratıcılığına dayalı yapısı nedeniyle tamamen yapay zekâ tarafından üretilen içerikleri sistem dışında bırakmakta; haksız rekabet hukuku ise daha sınırlı bir koruma sağlayarak ispat, görevli mahkeme, aktif dava ehliyeti gibi hususlarda uzun ve meşakkatli bir yargılama sürecine katlanmayı gerektirmektedir.

Bu durum, özellikle müzik sektöründe giderek yaygınlaşan yapay zekâ üretimleri bakımından önemli bir hukuki sorun yaratmaktadır.

Halihazırda ÜYZ çıktıları, FSEK kapsamında eser olarak korunamasa dahi, bu çıktılar; başkalarının uzun yıllara yayılan yaratıcı emeğinden beslenmekte, piyasada bu emekle üretilmiş eserlerle rekabet etmekte ancak bu emeğin maliyetlerine katlanmadığı gibi hak sahiplerine de herhangi bir maddi kazanç sağlamamaktadır.

Bu tablo, Türk Ticaret Kanunu anlamında haksız rekabet hukukunun korumak istediği menfaatle örtüşmektedir. Zira burada söz konusu olan, başkasının emeği ve yatırımı sayesinde oluşmuş bir piyasa ve değer üzerinden, herhangi bir karşılık ödemeksizin menfaat elde edilmesidir.

Dolayısıyla; ÜYZ çıktılarının her hâlükârda “eser” olarak değilse de, “iş ürünü” olarak nitelendirilmesi ve haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunması mümkündür. Bu çerçevede FSEK’te “algoritmik ürün” kavramının tanımlanmasıyla, söz konusu boşluğu doldurmaya yönelik bir öneri sunulmaktadır.

Algoritmik ürün, eser niteliği taşımamakla birlikte ekonomik değer üreten ve belirli bir teknik süreç ile emek unsurunun sonucu olarak ortaya çıkan çıktıları ifade etmektedir. Bu yaklaşım, yapay zekâ tarafından üretilen içeriklerin tamamen hukuk dışı bırakılmasını engelleyerek, bunlara kanundaki mevcut düzenlemeler çerçevesinde veya yeni tanımlanacak bir sui generis koruma alanı tanınmasını mümkün kılmaktadır.

FSEK'te Tanımlanması Önerilen Kavramlar

İş ürünü, bir teşebbüsün veya kişinin ticari, sınai, mesleki veya sanatsal faaliyetleri kapsamında fikrî ve/veya maddi emek sonucu ortaya çıkan; teklif, plan, hesap, taslak, analiz, rapor, çizim ve şema gibi teknik çıktılar ile FSEK kapsamında eser niteliğini haiz olsun veya olmasın, nota, müzik parçası, beste, söz ve benzeri müziksel çıktıları kapsayan her türlü sonucu ifade eder.

Algoritmik ürün, belirli kurallar ve formüllere dayalı olarak, insan tarafından doğrudan yaratıcı bir katkı sunulmaksızın önceden tanımlanmış kurallar, istatistiksel modeller, otonom yapay zekâ sistemleri veya algoritmalar aracılığıyla üretilen dijital veya dijital olmayan iş ürününü ifade eder.

Parazit rekabet, bir müzik eseri telif hakkı korumasından yararlansın veya yararlanmasın ya da FSEK kapsamında eser niteliğini haiz olsun veya olmasın, bir kişinin veya teşebbüsün müzik alanında sarf ettiği fikrî, sanatsal ve ekonomik emeğin, herhangi bir karşılık veya yetki olmaksızın sömürülmesi suretiyle, rekabet ortamında haksız bir avantaj elde edilmesini ifade eder.

Lisanslama Modelinde Reform İhtiyacı

Dijitalleşme ve özellikle yapay zekâ teknolojilerinin çok sayıda eseri eş zamanlı kullanması, klasik bireysel lisanslama ve münhasır hak anlayışını sürdürülemez hâle getirmektedir. Bu durum hem işlem maliyetlerini artırmakta hem de hak sahiplerinin etkin şekilde korunmasını zorlaştırmaktadır.

Bu soruna çözüm olarak öne çıkan Genişletilmiş Toplu Lisanslama (GTL) modelinde, meslek birlikleri yasal düzenlemeyle yetkilendirilerek yalnızca üyeleri adına değil, üyesi olmayan hak sahiplerini de kapsayacak şekilde toplu hak yönetimi yapabilmektedir.

Bu modelde yetkilendirme, bireysel rızaya değil doğrudan kanuna dayanmakta; böylece lisanslama süreçleri daha etkin ve kapsayıcı hâle gelmektedir.

Türkiye'de yapay zekâ kaynaklı müzik üretiminin sürdürülebilir biçimde lisanslanabilmesi için meslek birliklerine bu genişletilmiş yetkilerin tanınması ve ayrıca yalnızca insan yaratımı eserler üzerinde değil, yapay zekâ tarafından üretilen çıktılar üzerinde de toplu hak yönetimi yetkisi verilmesini sağlayacak kapsamlı yasal reformlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Mevcut toplu hak yönetimi sistemleri, insan eser sahiplerinin varlığına dayalı olarak kurgulanmıştır. Bu nedenle yapay zekâ üretimlerinde klasik anlamda bir hak sahibinin bulunmaması, mevcut meslek birliği yapılarının bu içerikleri kapsamasını zorlaştırmaktadır.

Nitekim insan katkısı ile şekillenen, yapay zekâdan yalnızca araç olarak yararlanılarak üretilen eserler bakımından herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

Bu tür eserler, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında eser niteliğini haiz olup, eser sahibine aittir. Zira bu durumda yapay zekâ bir araç olarak kullanılmakta; eserin

yaratılması ve şekillendirilmesi, insanın verdiği girdiler ve yönlendirmeler (promptlar) aracılığıyla gerçekleşmektedir.
Bu çerçevede eser sahibi, söz konusu eseri meslek birliğine bildirerek toplu hak yönetimi sistemine dahil edebilmekte ve haklarını bu yapı üzerinden takip edebilmektedir.

Algoritmik Ürünlerin Toplu Hak Yönetimi Sistemine Entegrasyonu

%100 yapay zekâ tarafından üretilen içeriklerde insan katkısının bulunmaması, bu ürünlerin eser olarak nitelendirilmesini engellemektedir.
Bu tür üretimlerde insan yalnızca basit bir talep veya yönlendirme (örneğin tür ya da tarz belirtimi) ile süreci başlatmakta; ortaya çıkan sonuç üzerinde belirleyici bir yaratıcı katkı sunmamaktadır.
Bununla birlikte, bu içeriklerin tamamen bağımsız ve kendiliğinden ortaya çıktığını söylemek de mümkün değildir. Zira yapay zekâ sistemleri, eğitim süreçlerinde dünya genelindeki kültürel mirası ve özellikle müzik eserleri repertuvarını veri olarak kullanmakta; dolayısıyla müzik endüstrisinin uzun yıllara dayanan emeği ve yatırımı dolaylı biçimde bu üretimlere yansımaktadır.
Bu durum, hem eğitim aşamasında hem de çıktıların kullanımı aşamasında, mevcut eser sahiplerinin emeğinden yetkisiz yararlanılması sonucunu doğurabilmektedir.

ÜYZ Çıktılarına Sui Generis Koruma

Bu bağlamda ilk adım olarak, %100 yapay zekâ çıktılarının "algoritmik ürün" olarak ayrı bir kategori şeklinde tanımlanması önerilmektedir.
İkinci adımda, bu ürünlerin korunmasına yönelik olarak ya mevcut Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Sistemi içinde bir genişletme yapılmalı ya da bu ürünlere özgü sui generis bir koruma rejimi (örneğin haberin telifi) oluşturulmalıdır.
Üçüncü adımda ise algoritmik ürünlerin lisanslanması ve takibi amacıyla toplu hak yönetimi sistemine entegrasyonu sağlanmalı ve meslek birliklerine bu kapsamda yetki tanınmalıdır.
Sonuç olarak, algoritmik ürünlerin mevcut toplu hak yönetimi sistemine dahil edilebilmesi, yalnızca yorum yoluyla değil, açık yasal düzenlemelerle mümkün olabilecek; bu da mevcut sistemde yapısal bir dönüşümü gerekli kılacaktır.

Temel Lisanslama Modelleri

Meslek birlikleri aracılığıyla gerçekleştirilen toplu hak takibinin, hak sahiplerinin yetkileri üzerindeki etkisi genel olarak; "İradi Toplu Hak Yönetimi", "Genişletilmiş Toplu Hak Yönetimi" ve "Zorunlu Toplu Hak Yönetimi" olmak üzere üç temel model çerçevesinde incelenmektedir. Bu modeller, hak sahiplerinin lisans verme yetkileri üzerindeki kontrol düzeyine göre farklılaşmaktadır.
İradi toplu hak yönetimi sisteminde, hakların yönetimi esas itibarıyla hak sahibinin iradesine bağlıdır. Bu çerçevede kişiler meslek birliğine üye olmaya zorlanamaz; aynı şekilde hak sahipleri eserlerinin kullanımına ilişkin lisansları meslek birlikleri aracılığıyla vermek zorunda değildir. Benzer biçimde kullanıcılar bakımından da meslek birliklerinden lisans alma yönünde bir zorunluluk bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu model, hak sahiplerinin tasarruf yetkisinin en geniş olduğu sistemi ifade etmektedir.

Genişletilmiş toplu hak yönetimi sisteminde, meslek birlikleri kural olarak yalnızca kendi üyeleri adına değil, üyesi olmayan hak sahipleri adına da lisanslama ve hak takibi gerçekleştirebilmektedir. Bununla birlikte sistem kapsamında yer almak istemeyen hak sahiplerine "çıkma" ("opt-out") imkânı tanınmakta; bu kişiler sistem dışında kalarak haklarını bireysel olarak kullanabilmektedir. Bu yönüyle genişletilmiş toplu hak yönetimi, iradi ve zorunlu sistemlerin özelliklerini birlikte barındıran hibrit bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır ve özellikle geniş ölçekli kullanım alanlarında etkin bir çözüm sunmaktadır.
Zorunlu toplu hak yönetimi ise hak sahiplerinin belirli haklarını yalnızca meslek birlikleri aracılığıyla kullanmalarını zorunlu kılan bir modeli ifade etmektedir. Bu sistemde hak sahiplerinin bireysel lisans verme imkânı ortadan kaldırılmakta, dolayısıyla sistem dışında kalma seçeneği tanınmamaktadır. Bu durum, hak sahiplerinin tasarruf yetkisini önemli ölçüde sınırlandırmakla birlikte, özellikle yaygın ve denetlenmesi güç kullanım alanlarında lisanslama süreçlerinin etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır.

Önerilen Model: Genişletilmiş Toplu Lisanslama Sistemine Geçiş

Bu noktada, üretken yapay zekâ modellerinin eğitimi için kullanılan girdilerin ve çıktılarının lisanslanması sürecinde telif haklarına uyumun sağlanabilmesi amacıyla genişletilmiş toplu lisanslama (Extended Collective Licensing – ECL) rejimi merkezi bir çözüm önerisi olarak öne çıkmaktadır.
ECL modeli, meslek birliklerine yalnızca üyeleri adına değil, temsil ettikleri sektör genelinde lisans verme yetkisi tanıyarak, geniş veri setlerinin hukuka uygun biçimde kullanılmasını mümkün kılmaktadır.
Aynı zamanda hak sahiplerine sistem dışında kalma (opt-out) imkânı sunarak bireysel hak tasarrufunu tamamen ortadan kaldırmamakta; bu yönüyle hem etkinlik hem de hak sahipliği dengesi kuran bir yapı sunmaktadır.
İlk olarak 1960'lı yıllarda radyo ve televizyon yayıncılığı gibi kitle iletişim araçlarının hızla yayılması sonucu Danimarka'da ortaya çıkmıştır.
Danimarka öncülüğünde İsveç, Finlandiya ve Norveç gibi diğer İskandinav ülkeleri, eserlere erişimdeki yasal zemini ve hukuki belirliliği sağlamak ve bir meslek birliğine üye olsun veya olmasın tüm eser sahiplerinin telif bedellerinden mahrum kalmasını önlemek için GTL modelini geliştirmişlerdir.
Örnek olarak Norveç'te ulusal kütüphanenin koleksiyonundaki eserlerinin kitlesel olarak dijitalleştirilerek çevrimiçi erişime açılması hususunda bu yasal yetkiye dayandırılmıştır.
Avrupa Birliği (AB) müktesebatında da bu modelin, tüm üye ülkeler tarafından benimsenebileceği öngörülerek 17 Nisan 2019 tarihli ve 2019/790 sayılı Dijital Tek Pazarda Telif Hakları Direktifi'nin (DSM Direktifi) 12. maddesi kapsamında genişletilmiş toplu lisanslama kapsamında üç yöntem belirlenmiştir: 1. Lisans sözleşmesiyle temsil edilmeyen hak sahiplerini de içine alacak şekilde genişlemesi; 2. Meslek birliğine yasal temsil yetkisi tanınması; 3. Bu yetkinin yasal bir karine varsayımıyla genişlemesidir.
Bu düzenleme, hak sahiplerinden münferit izin almanın zorluk ve işlem maliyeti açısından imkânsız veya aşırı külfetli olduğu durumlarda hukuki güvenlik sağlamayı amaçlamaktadır.
Birleşik Krallık hukukunda da GTL rejimi, 2013 tarihli İşletme ve Düzenleyici Reform Yasası ile 1988 tarihli Telif Hakkı, Tasarımlar ve Patentler Yasası'nda (CDPA) değişikliğe giderek GTL sisteminin yasal altyapısını kurmuştur. Bu yasal dayanağa istinaden çıkarılan 2014

tarihli "Telif Hakkı ve İcralarda Haklar (Genişletilmiş Toplu Lisanslama) Yönetmeliği" ile bir meslek birliğinin, temsil etmediği hak sahipleri adına lisanslama yapabilmesi için Birleşik Krallık Fikri Mülkiyet Ofisi'nden (UKIPO) yetki alması süreci ve şartları hüküm altına alınmıştır.

- **Prof. Dr. Mustafa Aksu (Moderatör):**

  Cahit Hocam, bu hızlı ve özlü sunumunuz için çok teşekkür ediyorum. Meselenin temel yönlerini gayet güzel ortaya koydunuz. Sadece iki hususta ben de bir kısa açıklama yapmayı uygun görüyorum. Mahkemelerin hukuku biçimlendirmesi meselesi esasen doğrudur. Yani bu mahkeme sonuçta olayı olay yani uyuşmazlık bazında çözeceği için, bütün sorunları öngörerek bir çözüm öngörmesi tabi ki mümkün değil. O anlamda hukuk mahkemeler üzerinden normalde yapılmaz. Ama bazı dönemlerde hukuku mahkemeler de yapıyor. Bugünkü toplantıda daha önce ifade edilen Münih Mahkemesi kararı kanaatimce bu yönde bir karardır. Burada zikredilen olaylara da bir ölçüde uymaktadır. Mahkeme kararında, yapay zeka sistemlerin eğitilmesinde eğitim verilerinin, daha önce Eda Hocanın aktardığı, metin ve veri malzeme istisnasından yararlanma meselesi ön aşama. Ondan sonra ağın eğitilmesi, yani yapay sinir ağlarında bizim eserimizin Cahit hocamızın söylediği şekilde ifade edecek olursak, ineyi milyonlarca parçaya bölünmüş ağın içinde. Münih Mahkemesi şöyle bir karar verdi ki, çok önemli. Sadece bu girdiler değil, ağın bizzat kendisi, eğitim sürecinde oluşmuş olan hali, eseri kendi içinde aldığı için, yani bir insan beyninin bir eseri ezberlemesi gibi ezberlediği için, bizzat ağın içinde de çoğaltma var. O yüzden de sadece önceki aşama değil, bizzat ağın kendisi bir çoğaltma niteliğinde olduğu için, bu eserin elle tutulur olmasına gerek yok. Çünkü eser kullanılarak çıktı çıktığında da bu eseri görebiliyorum. Ya da zaten eğitim sürecinde bunu görüyorum. O yüzden benim verilerimi eğitmiş olan kişinin, sadece o veri bankasını oluşturması değil, eğitim süreci içinde izin alması gerektiğini, bunun da metin ve veri madenciliği kapsamına girmediğini vurguladı bu karar. Bence o yön çok önemli. Yapılacak düzenlemeler de tabii doğru, yanlıştır. Bu yöne de eğilmesi gerektiğini düşünüyorum. Diğer ikinci nokta, ortak lisans birliği meselesi. Bu bence gayet önemli bir şey. Yapay zeka sistemleriyle beraber bu daha da önemli hale geliyor. Çünkü yapay zeka ve güncel teknolojilerle eserler, ortamlar, sanal ortamlar, her şey iç içe geçiyor. O yüzden eserleri ayrıştırmak zaten çok zor olacaktır. Böyle bir ortamda herkesin ortaklaşa hareket etmesi ve buna uygun bir zemin hazırlaması elbette çok doğru olur. Bizim gibi ülkelerin de bunu zorlayıp, az önce bahsettiğim bu yapay zeka tekellerine karşı devleti de arkasına alarak bir takım yararı elde etmek için çabalaması gerekir diye düşünüyorum. Sanıyorum oturumumuz amacına önemli ölçüde erişti. Herkese katılımımız için teşekkür ediyoruz. Hayırlı uğurlu olsun.

Genel Değerlendirme: Sempozyumun ikinci oturumunda gerçekleştirilen sunumlar, yapay zekânın telif haklarının bireysel ve toplu yönetimi yönünden güncel ne gibi sorunlar meydana getirdiğini ortaya koymuş, buna yönelik birtakım çözüm önerileri öne sürmüştür. Konuşmacıların değerlendirmeleri aşağıda sunulmuştur: **Prof. Dr. Cahit Suluk;** Telif hukukundaki dört temel hak yönetim biçimi (Münhasır Haklar, Toplu Hak Takibi, Genişletilmiş Toplu Lisanslama "GTL" ve Adil

Bedel) bulunduğuna, Türkiye'deki mevcut "Münhasır Haklar" ve "Toplu Hak Yönetimi" sistemlerinin günümüzde dengesinin bozulduğu ve bir "kaybet-kaybet" sarmalına dönüştüğüne, Yapay zekâ şirketlerinin insanlık mirası olan telifli eserleri izinsiz kullanarak veri madenciliği yapması ve açılan davalarda "kaybederek kazanma" stratejisi güttüğüne değinmiş; Türkiye'de klasik toplu hak takibi yerine yasal ve zorunlu bir Ortak Lisanslama Birliği (OLB) kurulması gerektiğini, FSEK Madde 42'nin esnetilerek ikame edici ticari işletmelerin idari para cezalarıyla yasaklanmasını, Yapay zekâ özelinde, hak sahiplerinin yasaklama yetkisinden feragat edip "Uygun/Adil Bedel" ile "Zorunlu Toplu Hak Takibi" sistemine geçmesi ve bu bağlamdaki uyuşmazlıkların kurulacak bir "Telif Hakem Kurulu" ile çözülmesi gerektiğini öne sürmüştür. **Dr. Remzi Tamer Pekdinçer (Temsilen Av. İrem Toprakkaya);** Üretken Yapay Zekâ (ÜYZ) çıktılarında "insan yaratımı" unsuru olmadığı için bunların FSEK kapsamında "eser" sayılamayacağına, ancak yapay zekânın, yaratıcıların uzun yıllara dayanan emeğini izinsiz ve ücretsiz kullanarak "bedavacılık" ve "parazit rekabet" yaptığına, sadece telif hukukunun değil, haksız rekabet hükümlerinin de bu konuda devreye girmesi gerektiğine ve "telifsiz" adı altında yapay zekâ müziği pazarlayan platformların hukuki risklerine değinmiş; ÜYZ çıktılarının FSEK kapsamında eser sayılamasa bile, TTK kapsamında "iş ürünü" olarak lisanslanması ve haksız rekabet hükümleriyle korunmasının mümkün olabileceğini, FSEK'e yeni bir madde eklenerek "iş ürünü", "algoritmik ürün" ve "parazit rekabet" kavramlarının tanımlanması gerektiğini, ÜYZ çıktılarına "sui generis" (kendine özgü) bir koruma sağlanması ve Genişletilmiş Toplu Lisanslama (GTL) sistemine geçilerek algoritmik ürünlerin toplu hak yönetimine entegre edilmesi gerektiğini öne sürmüştür. **Prof. Dr. Mustafa Aksu** ise kapanış konuşmasında; Münih Mahkemesi kararı örnek gösterilerek, yapay sinir ağlarının eğitilmesi aşamasında eserlerin sadece girdi olarak kullanılmadığı, ağın bizzat kendi içinde de eseri ezberlemesi sebebiyle bir "çoğaltma" işlemi gerçekleştiğine, bu karar da olduğu gibi mahkemelerin de bazı durumlarda hukuku şekillendirebileceğine değinmiş; Yapay zekâ ile eserlerin iç içe geçtiği bu dönemde Ortak Lisanslama Birliği (OLB) zemininin şart olduğuna, Türkiye gibi ülkelerin, devleti de arkasına alarak yapay zekâ tekellerine karşı ortaklaşa hareket etmesi gerektiğine değinmiştir.

III. OTURUM

i. Yapay Zekanın Müzik Endüstrisine Etkileri Uluslararası Perspektif (Saat 12:00-13:00):

Konuşmacılar: **1.**Natasha Mangal (CISAC)
(Update on AI Litigation)

2.Burak Özgen (GESAC)
(AI Regulatory Landscape in the EU)

Moderatör: Mitko Chatalbashev (CISAC)

- **Natasha Mangal (CISAC) (Update on AI Litigation):**

Yapay Zekâ ve Telif Hakları: Ekosistem, Lisanslama ve Hukuki Mücadeleler
Yapay zekâ teknolojilerinin yaratıcı endüstrilere entegrasyonu, fikri mülkiyet hukuku ve teknoloji dünyasında yeni bir dönüm noktası yaratmıştır. Veri toplama ve depolamadan başlayıp model eğitimi, modellerin kullanıcıya sunulması, çıktıların ticarileştirilmesi ve yeniden eğitime kadar uzanan değer zinciri, farklı paydaşların çıkarlarının çatıştığı karmaşık bir zemin haline gelmiştir.

YZ Ekosisteminde Farklı Bakış Açıları
Bu yeni teknolojinin gelişimi ve entegrasyonu aşamasında üç temel grubun beklentileri ve endişeleri öne çıkmaktadır. Hak sahipleri, eserlerinin tüm ekosistem boyunca kullanımı için onay alınmasını ve adil bir ücretlendirme yapılmasını talep ederken, yaratıcı rekabetin haksız bir boyuta ulaşmasını engellemek adına piyasada insan üretimi ile yapay zekâ üretimi çıktıların net bir şekilde ayrıştırılmasını savunmaktadır. Öte yandan YZ geliştiricileri, en verimli modelleri eğitebilmek için yüksek kaliteli verilere erişim talep etmekte ve bu süreçte veri elde etmenin düşük işlem maliyetlerine sahip olmasını, lisanslama süreçlerinde ise hukuki bir netlik bulunmasını arzulamaktadır. Kamu yararı perspektifinden bakıldığında ise, eğitimde çeşitli ve kapsayıcı veriler kullanılarak algoritmik önyargıların azaltılması amaçlanmakta ve toplumun kültürel yaşamını zenginleştirecek bu teknolojilere demokratik erişimin güvence altına alınması öncelikli kabul edilmektedir.

YZ Lisanslama Anlaşmaları ve Küresel Yaklaşımlar
Özellikle müzik endüstrisi, lisanslama konusunda agresif ve öncü adımlar atmaktadır. Universal ve Warner gibi büyük plak şirketleri, Udio ve Suno platformlarıyla indirme kısıtlamaları veya sanatçı benzerliğinin kullanımı için özel seçenekler içeren anlaşmalara

varmıştır. Ayrıca Universal, Warner ve Sony'nin iddiaya göre sadece lisanslı müzik kullanan ve tüm büyük plak şirketlerini lisanslayan ilk hizmet olan Klay AI adlı büyük dil modeliyle anlaşma sağlaması piyasadaki değişimin habercisidir.

Dünya genelinde hükümetler, Genişletilmiş Toplu Lisanslama (GTL) modellerini potansiyel bir yasal çözüm olarak değerlendirmekte ve bu kapsamda farklı ülkelerde çeşitli adımlar atılmaktadır. ABD'de bu konu henüz inceleme aşamasında olup, Telif Hakkı Ofisi'nin üçüncü raporuna göre YZ eğitimi için bir GTL sistemi düşünülmektedir ve içerik üreticileri arasında buna yönelik güçlü bir ilgi mevcuttur. Benzer şekilde Avustralya'da da konu inceleme altındadır ve Başsavcılık departmanı belgesine göre 2025 itibarıyla alternatif bir model değerlendirilmektedir. Macaristan'daki çalışmalar ise yalnızca YZ çıktılarına yönelik bir GTL modeli oluşturulması üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bazı ülkelerde ise daha somut yasa tasarıları gündeme gelmiştir. İspanya'da tüm repertuarları kapsayan, maksimum üç yıl süreli ve hak sahiplerine kolay sistemden çıkma (opt-out) hakkı tanıyan bir yasa tasarısı sunulmuş, ancak bu tasarı 2024 yılında geri çekilerek iptal edilmiştir. Tasarı, Kültür Bakanlığı'ndan alınacak bir temsil gücü sertifikası zorunluluğu da içeriyordu. Hindistan'da 2026 yılı için önerilen model ise merkezi bir otorite yönetiminde, hükümetin atadığı bir komitenin belirleyeceği sabit oranlı adil ücretlendirme sistemine dayanmaktadır. Bu modelde müzik eserlerinin eğitimde kullanımı için ticari başarıya göre yüzde 60 yüksek değer, yüzde 30 orta ve yüzde 10 düşük şeklinde bir dağıtım planlanmakta; ancak sistemden çıkma hakkı sunulmamaktadır.

Üretken YZ ve Hukuki Emsaller Arasındaki Çatışma

Üretken yapay zekâ, geçmişteki basit indeksleme teknolojilerinden çok daha ileri giderek, telif hakkıyla korunan materyallerin tarzını ve içeriğini taklit eden yeni ifadeler üretmektedir. Modellerin eğitim aşamasındaki opaklığı, korunan eserlerin kullanımını gizlemekte ve bu durumu ağırlıklı olarak açıklanmayan olasılık tabanlı eğitim setlerine dayandırmaktadır. Geçmişte teknoloji şirketlerinin yaptığı gibi lisans almak yerine, birçok geliştirici hak sahiplerinden izin almaktan kaçınmış ve içerikler üzerinden ticari kazanç elde etmiştir. Dil modellerinin makaleleri, kodları veya şarkı sözlerini kelimesi kelimesine ezberleyip kopyalaması, dönüştürücü kullanım iddialarını zayıflatarak doğrudan telif hakkı ihlali sorununu doğurmaktadır.

Küresel YZ Davaları ve Farklı Odak Noktaları

Ülkelerin yasal sistemleri, davalara şekil veren temel unsurdur. ABD'de adil kullanım testi olayın gerçeklerine dayandığı için kararlar değişkenlik gösterebilse de genel eğilim inovasyon lehinedir. Buradaki davalar genellikle eserin pazar ikamesi yaratıp yaratmadığı, çıktının dönüştürücü olup olmadığı ve ampirik zarar kanıtları üzerine odaklanmaktadır. Almanya'da ise dar yorumlanan telif hakkı istisnaları ve güçlü yazar hakları korumaları nedeniyle ABD'den farklı olarak, hak sahibi lehine daha katı kararlar çıkma eğilimi görülmektedir. İngiltere'de eğitim ve yargı yetkisi konuları son derece katı yorumlanmakta olup, bu hukuki duruşun İngiliz hükümetinin telif hakkı reformlarını doğrudan etkileme potansiyeli bulunmaktadır.

Öne Çıkan Dava Örnekleri

Kadrey v. Meta davası, adil kullanımın en kritik ayağı olan pazar ikamesi üzerine yoğunlaşmıştır. Mahkeme, korunan eserlerin kopyalanmasının kopyalanan eserlerin

pazarında ciddi hasar yaratma yeteneğine sahip bir ürün ortaya çıkardığını ve insanların yaratma teşvikini baltaladığını belirtmiştir. Kararda dolaylı ikamenin hala ikame olduğu vurgulanarak, insan bir yazar yerine dil modeli tarafından yazılmış bir romanın satın alınmasının eserin yerini aldığı ifade edilmiştir. Ancak Meta'nın pazar zararına yol açmadığına dair sunduğu kanıtlara karşılık, davacıların yalnızca geleceğe yönelik spekülasyon sunması kararı lehlerine çevirmeleri için yetersiz bulunmuştur.

Almanya'da açılan GEMA davaları, çoğaltma ve erişime sunma haklarının ihlaline odaklanmaktadır. GEMA, sadece birkaç kelimelik şarkı sözleri içeren basit yönlendirmelerle, orijinal kayıtlardan neredeyse ayırt edilemeyen müzik dosyaları ve nota kağıtları üretilebildiğini kanıtlamıştır. Mahkemenin, eserlerin Almanya'daki sunucularda saklanması ve izinsiz erişime sunulması konularında GEMA'yı haklı bulması muhtemel görünmektedir. Ancak ABD'deki eğitim faaliyetlerinin ve eserlerin kopya korumalarını aşarak indirilmesinin hangi yargı yetkisinde ve nasıl değerlendirileceği belirsizliğini korumaktadır.

İngiltere'deki Getty Images v. Stability AI davasında ise Getty Images, eğitimin büyük bir kısmının ABD'de gerçekleşmesi sebebiyle İngiltere'de bağlantı kurmanın zor olacağını öngörerek doğrudan telif hakkı ihlali iddiasından vazgeçmiştir. Karar, İngiliz yasalarının gerektirdiği tanınabilir yeniden üretim kriteri bağlamında, model ağırlıklarının fotoğrafların saklanan bir kopyası olmadığı, yalnızca istatistiksel parametreler olduğu argümanına dayanmıştır.

Sonuç

Eldeki hukuki veriler ve pazar dinamikleri incelendiğinde yapay zekâ teknolojilerinin gelecekteki konumunu şekillendirecek net sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Müzik eserlerinin lisanslanması, plak şirketlerinin attığı adımlara kıyasla henüz emekleme aşamasındadır ve yapısal bir çözüm için acil yasal müdahaleler gerektirmektedir. Bu yasal boşluğun bir sonucu olarak, Avrupa başta olmak üzere pek çok hükümet Genişletilmiş Toplu Lisanslama sistemini en makul çıkış yolu olarak görmeye başlamıştır. Günümüzde kilit yargı bölgelerinde şekillenen içtihatlar henüz nihai halini almamıştır ve hak sahiplerinin mahkemelere sunabileceği somut pazar zararı kanıtlarına bağlı olarak değişime açıktır. Ancak unutulmamalıdır ki tek başına dava süreçleri sektörel bir reform yaratmak için yeterli değildir; davalar ancak endüstri genelinde adil ve şeffaf lisanslama seçeneklerinin erişilebilir hale getirilmesi için stratejik bir baskı aracı olarak kullanıldığında nihai amaca hizmet edecektir.

- **Burak Özgen *(AI Regulatory Landscape in EU):***

Genel Amaçlı Yapay Zeka (GPAI) modellerine yönelik uygulama rehberlerinin netleşmeye başladığı bu kritik süreçte, sektörümüzün sürdürülebilirliği açısından ciddi riskler barındıran bazı yasal boşlukları ve uygulama zafiyetleri bulunuyor. Mevcut tablonun, tam şeffaflık ve adil rekabet hedeflerinden henüz uzak olduğu kanaatindedir. Yetersiz Şeffaflık Şablonu: Veri setlerinin açıklanmasında web kaynaklarının yalnızca ilk %10'unun baz alınması ve üçüncü taraf veri setlerine dair belirsizliklerin korunması, "tam şeffaflık" ilkesinin açık bir ihlali olarak değerlendirilebilir. Gönüllülük Esası**:** Şeffaflık

mekanizmasının halihazırda "gönüllü" ve "talep üzerine" işleyen iki aşamalı yapısı, hak sahiplerinin denetim gücünü zayıflatmaktadır.

Uygulama Kuralları ve Operasyonel Riskler

Sektörün geleceğini şekillendirecek Uygulama Kuralları'nda (Code of Practice) korumacı reflekslerin yetersiz kaldığı görülmektedir: Lisanslama Teşviki: Kurallarda lisanslamayı zorunlu kılacak veya geliştiricileri bu yöne itecek somut bir mekanizmanın bulunmamasını büyük bir eksiklik olarak görüyorum. Opt-out Hakkı: Hak sahiplerinin verilerini eğitim dışı bırakma haklarının, karmaşık format ve konuma dayalı protokollere bağlanması, mülkiyet hakkının kullanımını fiilen zorlaştırmaktadır. Denetim ve İspat Yükü: Girdi (upstream) aşamasında bir özen yükümlülüğünün (due diligence) bulunmaması ve şikayet mekanizmasının yalnızca "kanıtlanmış" iddialar üzerinden işletilmesi, ispat yükünü haksız bir şekilde hak sahibine yüklemektedir.

Uygulama Takvimi ve Kritik Eşikler

Sürecin kademeli geçiş takvimi, sektörün adaptasyonu ve hak arama mücadelesi için şu kritik tarihleri önümüze koymaktadır:

-*Ağustos 2025:* Yeni GPAI modelleri için yasal yükümlülüklerin yürürlüğe girmesi,
-*Haziran/Temmuz 2026:* Çıktı şeffaflığına yönelik yeni kurallar paketinin kabulü,
-*Ağustos 2026:* Uygulama Kuralları'nı imzalayanlar için tanınan ek sürenin sonu,
-*Ağustos 2027:* Mevcut tüm modeller için tam uyum zorunluluğu,

Stratejik Öncelikler ve Taleplerimiz

Yaratıcı ekosistem üzerindeki yıkıcı etkiyi sınırlamak adına aşağıdaki iki ana eksende ısrarcı olunması gerektiğini savunmaktadır. **Girdi Kontrolü:** AB yasalarının, bölgede faaliyet gösteren tüm servisler için istisnasız uygulanması ve ispat yükünün yapay zeka geliştiricisi üstünde bırakılması şart olduğu belirtilmektedir. Çıktı Kontrolü: Yapay zekanın yaratıcı emeği ikame etme (substitution effect) riskine karşı, sürekli bir telif bedeli (remuneration) akışı sağlanmalı ve rekabet karşıtı tekliflerin önüne geçilmelidir.

Vizyon ve Gelecek Öngörüleri

Avrupa Parlamentosu'nun Mart 2026 tarihli Voss Raporu'nu kabul etmesi, kolektif yönetim mekanizmalarının tanınması açısından elimizi güçlendiren bir gelişmedir. Avrupa Komisyonu'nun "savunma" pozisyonundan "tanıma" pozisyonuna geçmesiyle birlikte, 2027 başında şeffaflık ve sorumluluk odaklı yeni bir yasama hamlesinin zemini oluşmuştur. Sonuç olarak; yaratıcıların 2028 yılına kadar gelirlerinin %30'unu kaybetme riskiyle karşı karşıya olduğu bir projeksiyonda; nihai hedefimiz sembolik korumalar değil, hesap verebilirliğin merkezde olduğu, şeffaf ve sürdürülebilir bir lisanslama pazarının tesis edilmesidir.

- **<u>Mitko Chatalbashev – CISAC (Moderatör) :</u>**

  CISAC temsilcisi Mitko Chatalbashev, özellikle Doğu Avrupa ve Türkiye gibi dinamik pazarlardaki meslek birlikleriyle uzun yıllara dayanan çalışma ve denetleme tecrübesine dayanarak stratejik bir yol haritası çizmiştir. Chatalbashev, fikri mülkiyetin küresel standartlarını belirleyen CISAC çatısı altındaki gözlemlerini paylaşırken, Türkiye'nin tecrübe ettiği dönüşümü ve yapay zekâ tehdidine karşı alması gereken pozisyonu detaylandırmıştır.

  Chatalbashev, şu temel noktaların altını çizmiştir: Bölgesel Tecrübe ve Model Önerisi: Doğu Avrupa ülkelerindeki telif sistemlerinin gelişim süreçlerini yakından takip eden ve bu birliklerin denetim süreçlerini yöneten biri olarak, bölge coğrafyası için en verimli ve uygulanabilir çözümün "Genişletilmiş Lisanslama Modeli" olduğunu vurgulamıştır. Mevcut karmaşık hak yapılarının ancak bu kapsayıcı modelle kontrol altına alınabileceğini ve hak sahiplerinin gelirlerinin bu yolla maksimize edilebileceğini belirtmiştir.

  MESAM - MSG İş Birliğinin Stratejik Önemi: Türkiye'nin telif toplama kapasitesinde son dönemde katedilen mesafeyi takdirle karşılayan Chatalbashev, özellikle MESAM ve MSG arasındaki iş birliğinin ve ortak hareket etme iradesinin sektörde çarpan etkisi yarattığını ifade etmiştir. Bu birleşmenin, lisanslama süreçlerini daha şeffaf ve güçlü bir yapıya kavuşturduğunu, "tek elden lisanslama" mekanizmasının başarısını somut bir şekilde ispatladığını dile getirmiştir. Lisanslamada Geride Kalınan Alanlar ve "One-Stop-Shop" İhtiyacı: Türkiye'nin önemli bir mesafe almasına rağmen, küresel standartlar ve potansiyel telif havuzu dikkate alındığında hâlâ katetmesi gereken bir yol olduğunu hatırlatmıştır. Bu bağlamda, "tek elden lisanslama" ve "genişletilmiş lisanslama" konularında atılacak adımların sadece bir öneri değil, uluslararası alanda takip edilen ve desteklenen bir zorunluluk olduğunu vurgulamıştır. Yapay zekânın müzik endüstrisi ve eser sahipleri üzerindeki yıkıcı ve dönüştürücü etkilerinin CISAC tarafından en yüksek düzeyde takip edildiğini belirtmiştir. Sonuç olarak Mitko Chatalbashev, Türkiye'nin genişletilmiş lisanslama modeline geçiş sürecini ve bu doğrultuda atılacak yasal adımları CISAC olarak yakından izlemeye devam edeceklerini ve bu yapısal dönüşümün Türkiye'yi telif hakları alanında küresel ligde daha üst sıralara taşıyacağını öngördüğünü dile getirmiştir.

Genel Değerlendirme: Konuşmacılardan **Natasha Mangal (CISAC)**, yapay zekâ ve telif hakları arasındaki çatışmanın; hak sahiplerinin şeffaflık ve adil bedel talebi ile geliştiricilerin veriye kolay erişim arzusu arasında büyük bir hukuk mücadelesine dönüştüğünü belirtmiştir. Dünya genelinde bu sorunu aşmak adına "Genişletilmiş Toplu Lisanslama" (ECL) modellerinin ön plana çıktığını vurgulayan Mangal; ABD, İspanya ve Hindistan'daki farklı uygulama örneklerine dikkat çekmiştir. Hukuki düzlemde ise yapay zekânın mevcut eserleri taklit eden çıktılarının "adil kullanım" sınırlarını zorladığını ifade ederek; müzik eserlerinin lisanslanmasında teknolojik hızın gerisinde kalındığını ve tüm hak takibinin tek merkezden yönetildiği kapsayıcı sistemlerin hayata geçirilmesinin artık bir zorunluluk olduğunu dile getirmiştir. **Burak Özgen**, Avrupa Birliği'ndeki yapay zekâ düzenlemelerini (AI Act) değerlendirerek, mevcut tablonun tam şeffaflık ve adil rekabet

hedeflerinden henüz uzak olduğu uyarısında bulunmuştur. Veri setlerinin açıklanmasındaki yetersizliklerin ve şeffaflık mekanizmasının "gönüllülük" esasına dayalı olmasının hak sahiplerini zayıflattığını savunmaktadır. Özellikle "opt-out" (verileri eğitim dışı bırakma) hakkının kullanımındaki zorluklara ve ispat yükünün haksız şekilde hak sahibine yüklenmesine dikkat çeken Özgen; yaratıcıların 2028 yılına kadar gelirlerinin %30'unu kaybetme riskiyle karşı karşıya olduğu bir projeksiyonda, sembolik korumalar yerine hesap verebilirliğin merkezde olduğu, şeffaf ve sürdürülebilir bir lisanslama pazarının tesis edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. **Mitko Chatalbashev (CISAC)**, Doğu Avrupa ve Türkiye gibi dinamik pazarlardaki denetim tecrübelerine dayanarak Türkiye için stratejik bir yol haritası çizmiştir. Türkiye coğrafyası için en verimli ve uygulanabilir çözümün "Genişletilmiş Lisanslama Modeli" olduğunu belirten Chatalbashev, MESAM ve MSG arasındaki iş birliğinin "tek elden lisanslama" mekanizmasının başarısını ispatladığını ifade etmiştir. Türkiye'nin küresel standartlara ulaşmak için hâlâ katetmesi gereken bir yol olduğunu hatırlatarak; tek elden yönetim ve genişletilmiş lisanslama adımlarının uluslararası düzeyde desteklenen bir zorunluluk olduğunu vurgulamıştır. Yapay zekânın yıkıcı etkilerinin CISAC tarafından en üst düzeyde takip edildiğini belirterek, Türkiye'nin bu yapısal dönüşümü başarması halinde küresel ligde üst sıralara tırmanacağını öngördüğünü dile getirmiştir.

ii. Müzik Endüstrisi ve Yapay Zeka (Saat 15:30-16:20):

Konuşmacılar: **1.** Bülent Forta - MÜYAP Genel Koordinatörü

2. Engin Akıncı - Zoom Music Yetkilisi

3. Birol Namoğlu - GRİPİN Grup Solisti & Eser Sahibi

Moderatör: Ata Kavame – TOBB Kreatif Endüstriler Meclisi Başkanı

- **Bülent Forta *(Yapay Zeka ve Müzik Endüstrisi):***

  Tıpkı Cahit Arf'ın 1958'de makinelerin dizilip dizilemeyeceği üzerine yürüttüğü tartışmalar veya Isaac Asimov'un etik kodlarla programlanmış robot hikayeleri gibi; bugün de yapay zekanın insani değerlerden yoksun bir üretim süreci içine girmesi, yaratıcı endüstriler için varoluşsal bir risk taşımaktadır.

  Eğer yapay zekaya bağımsız bir kimlik verilir ve dil üzerindeki egemenliği kontrolsüz bırakılırsa, bu durum insanın binlerce yıllık yaratıcı hakimiyetini tehdit eden bir güce dönüşecektir. Bu tehdit artık teorik bir tartışma olmaktan çıkıp ekonomik bir yıkım senaryosuna evrilmiştir. 2028 yılına kadar, dinlediğimiz her 5 şarkıdan birinin yapay zeka çıktısı olacağı ve Gen-AI müzik pazarının yıllık 16 milyar Euro seviyesine ulaşacağı öngörülmektedir. Bu devasa büyüme, ne yazık ki sanatçıların refahından çalınan bir bedelle gelmektedir: Önümüzdeki 5 yıl içinde eser sahiplerinin 10 milyar Euro'luk bir telif

kaybıyla karşı karşıya kalacağı, toplam ekonomik kaybın ise 22 milyar Euro'yu bulacağı tahmin edilmektedir. Bu durum, eser sahiplerinin yıllarca emek verdiği eserlerin, teknoloji devleri tarafından "bedava hammadde" olarak yağmalanması demektir.

2000'li yıllarda Napster ile mülkiyetten erişime geçişi (dijital korsanlık), 2010'larda Spotify ve YouTube ile erişim ekonomisinin yerleşmesini deneyimleyen sektör; bugün yapay zekayı sadece bir yardımcı araç olarak değil, tam şarkı üretebilen, vokal klonlayan ve kişiselleştirilmiş deneyim sunan bir "yaratıcı özne" olarak karşısında bulmuştur. Yapay zeka artık bir enstrüman değil, doğrudan bir rakiptir. Müzik dünyası, yapay zeka şirketlerinin adil kullanım iddialarına karşı artık stratejik hamleler atmakta ve CISAC, IFPI ve GESAC gibi üst örgütlerin rehberliğinde opt-in sistemi prensibini ana eksen haline getirmektedir. Bu stratejinin temel taşı ise Avrupa Birliği Yapay Zeka Yasası'nda da vurgulanan şeffaflık yükümlülüğüdür. Verinin nereden öğrenildiğinin ve bu veriden ne üretildiğinin denetlenebilir olması, adil bir lisanslama mimarisinin şartıdır.
Bu yeni dönemde "ekonomik değer" kavramı da kökten değişmiştir. Eskiden telifi belirleyen ana unsur "dinlenme sayıları" iken, bugün yapay zeka modellerinin "öğrenme süreci" (training) yeni ekonomik değer haline gelmiştir. Müzik artık sadece bir duygu aktarımı değil, yapay zekayı besleyen stratejik bir veridir. Bu nedenle, müzik endüstrisi şirketlerinin "adil kullanım" (fair use) savunmalarına karşı; CISAC, IFPI ve GESAC gibi üst örgütlerin rehberliğinde stratejik bir inşa sürecine girmiştir.

Stratejik Savunma: Şeffaflık ve Lisanslama
Yeni telif ekosisteminin ana ekseni Yetki (Authorisation), Onay (Consent) ve Ücretlendirme (Remuneration) üçlemesidir. Bu stratejinin temel taşı ise Avrupa Birliği Yapay Zeka Yasası'nda (EU AI Act) da vurgulanan şeffaflık yükümlülüğüdür. Verinin hangi sanatçıdan "öğrenildiğinin" denetlenebilir olması, adil bir lisanslama mimarisinin ilk şartıdır. Sektörde bu konuda iki temel yaklaşım kristalleşmektedir:

Doğrudan Lisanslama (Majör Yaklaşım): Universal Music Group (UMG) ve Warner gibi devlerin, Google, YouTube ve NVIDIA gibi teknoloji devleriyle masaya oturmasıdır. Özellikle UMG ve NVIDIA arasındaki 2026 tarihli iş birliği, yapay zekayı bir tehdit değil, "yeni bir format" olarak konumlandırmakta; ön ödemeli (flat fee) veya çıktı bazlı mikro ödeme modellerini hayata geçirmektedir.

Genişletilmiş Toplu Lisanslama (Bağımsız Yaklaşım): MERLIN ve IMPALA gibi yapıların savunduğu, meslek birlikleri aracılığıyla yürütülen "kollektif kalkan" modelidir. Bu model, tek başına pazarlık gücü olmayan bağımsız sanatçıların haklarını korumayı amaçlar.

Küresel müzik pazarı 2025'te 31,7 milyar dolar gelire ulaşırken, Türkiye 144,3 milyon dolarlık pazar büyüklüğü ve %60,1'lik devasa büyüme oranıyla dünya 24.lüğüne yükselmiştir. Özellikle ücretli streaming gelirlerindeki %72,6'lık artış, Türkiye'nin dijitalleşme hızını kanıtlamaktadır. Ancak Türkiye müzik endüstrisi yapay zekanın getirdiği bu belirsizlik sürecinde yapımcı, eser sahibi ve yorumcuların kendi aralarında yaşadığı iç çekişmeleri bir kenara bırakmalı ve müzik endüstrisinin geleceği için ortak bir mücadele yürütmelidir.

Bu aşamada söyleşi kısmına geçilmiştir;

Müzik endüstrisinin geleceği ve yapay zekâ teknolojisinin bu ekosistemi nasıl dönüştüreceğinin tartışıldığı söyleşide, moderatör ve katılımcılar sektörel varoluş mücadelesine dair şu detaylı değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

- **Ata Kavame (Moderatör):** oturumu yönetirken yapay zekâyı hızla yaklaşan ve artık durdurulması mümkün olmayan bir "trene" benzeterek tartışmanın çerçevesini çizmiştir. Algoritmaların sadece müzik yayılımını değil, artık yaratım sürecini de doğrudan manipüle etmeye başladığını belirten Kavame; katılımcılara bu teknolojinin bir "kölelik" düzeni mi yoksa bir "asistanlık" süreci mi getireceğine dair kritik sorular yöneltmiştir. Özellikle sadece yirmi saniyede üretilen içeriklerin ekonomik bir değer ifade edip etmediğini, Grammy gibi prestijli ödüllerin gelecekte yapay zekâ çıktılarına verilip verilmeyeceğini sorgulayarak moderasyonu derinleştirmiştir.

- **Birol Namoğlu:** algoritmaların ve bunların temelindeki yapay zekânın aslında uzun süredir hayatın içinde olduğunu, müzisyenlerin zaten dijital playlistler ve bot hesaplarla bir mücadele yürüttüğünü ifade etmiştir. Müziğin sadece bir "veri" (data) yığınına indirgenmesine karşı çıkan Namoğlu; asıl "tarlanın" ve verinin sahibinin sanatçılar, yorumcular ve yapımcılar olduğunu vurgulamıştır. Teknoloji şirketlerinin bu tarlayı sürmek istemeleri halinde hem maddi hem de manevi bedeli ödemek zorunda olduklarını belirtmiştir. Müziğin insani dokunuşunun, konserlerdeki o eşsiz enerjinin ve bir şarkının hayatlara soundtrack olma özelliğinin asla istatistiklerle veya yapay zekâ taklitleriyle yer değiştiremeyeceğini savunmuştur.

- **Engin Akıncı:** bir yapımcı ve sanatçı menajeri olarak kreatif gücün hızla el değiştirdiğini ve artık herkesin basit bir telefon uygulamasıyla saniyeler içinde "müzik" üretebildiğini belirtmiştir. Dijital platformların (DSP) sürekli yeni içerik isteyen ve durmadan beslenmesi gereken bir "canavar" gibi çalıştığını, bu durumun platformlar için yapay zekâ üretimini çok daha karlı bir model haline getirdiğini ifade etmiştir. Akıncı, gelecek beş yıllık projeksiyonda şeffaflık zorunluluğunun şart olduğunu; yapay zekâ şirketlerinin kullandıkları milyonlarca şarkı için hak sahiplerine ödeme yapması gerektiğini ve sanatçıların kendi eserlerini eğitim setlerinden çekme hakkına (opt-out) sahip olacağı adil bir ödeme sisteminin kurulması gerektiğini dile getirmiştir.

- **Bülent Forta:** Yapay zekâyı "ağacın kurdu özünden olur" metaforuyla açıklayarak, bu sistemin aslında sanatçıların geçmişteki tüm üretimlerini ve emeklerini sömürerek var olduğunu ifade etmiştir. Veri madenciliğinin bir tür "sömürge madenciliğine" dönüştüğü uyarısında bulunan Forta; özellikle ses klonlama teknolojisinin sadece telif haklarını değil, en temel insani "kişilik haklarını" da ihlal ettiğini savunmuştur. Gelecek beş yıl içinde eğer bu hukuki mücadele kazanılmazsa ve gerekli regülasyonlar yapılmazsa, toplumun bir "insani çölleşme" yaşayacağını ve yaratıcılık yeteneğinin köreleceğini belirtmiştir.

Genel Değerlendirme: Bu oturumda, yapay zekânın müzik dünyasını geri dönülmez bir eşiğe getirdiği tespiti yapılmıştır. Katılımcılar; yapımcı, eser sahibi ve yorumcu arasındaki geleneksel çekişmelerin bir kenara bırakılarak, teknoloji devlerine karşı kolektif bir duruş sergilenmesi gerektiği sonucuna varmışlardır. Geleceğin; ya sanatsal üretimin tamamen mekanikleştiği bir "kuraklık" dönemi ya da teknolojinin lisanslama modelleriyle (one-stop-shop) kontrol altına alındığı yeni ve adil bir üretim çağı olacağı öngörülmüştür.

IV. SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Konuşmacılar: **1.** Recep Ergül – MESAM Yönetim Kurulu Başkanı

2. Ferhat Göçer – MSG Yönetim Kurulu Başkanı

Moderatör: Av. Eda Salman

- **Recep Ergül – MESAM Yönetim Kurulu Başkanı:**

Recep Ergül, konuşmasına sabahtan beri teknik konuların tartışıldığı bu sempozyuma yoğun ilgi gösteren katılımcılara şükranlarını sunarak başlamakta ve meselenin özünün teknik detaylardan ziyade toplumsal bir anlayış sorunu olduğunu vurgulamaktadır. 2012-2013 yıllarına ait TÜİK verilerinden yola çıkarak, Türkiye'de müziğin temel ihtiyaç ve tüketim listelerinde ilk yüz içerisine bile giremediğini, ancak buna rağmen ankete katılan hiç kimsenin "müzik dinlemiyorum" demediğini belirterek çarpıcı bir tespitte bulunmaktadır. Bu durum, toplumun müziği yoğun şekilde tükettiği halde, ona herhangi bir bedel ödememeyi kendinde bir hak olarak gördüğü gerçeğini ortaya koymaktadır. Ergül'e göre bu bedelsizlik arzusu, sadece ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve felsefi bir arka plana dayanmaktadır; "kızını kendi başına bırakırsan davulcuya ya da zurnacıya kaçar" gibi deyimlerden, "artistlik yapma" veya "felsefe yapma" gibi kalıplara kadar dilimize yerleşmiş birçok ifadenin, aslında sanatı ve düşünsel üretimi bilinçaltında aşağılayan bir yaklaşımın dışavurumu olduğunu savunmaktadır. Fikri mülkiyet haklarının Türkiye'deki tarihsel serüvenine değinen Ergül, 1951 yılında ilgili yasayı kabul etmemize rağmen, bu yasanın fiili uygulamaya geçmesinin ancak 2000'li yıllarda mümkün olduğunu ve yaklaşık çeyrek asırlık bir mücadele geçmişine sahip olduğumuzu ifade etmektedir. Bu noktada Güney Kore örneğini veren konuşmacı, 1951'de savaş ve salgınlarla boğuşan ve Türkiye'nin askeri yardım gönderdiği Güney Kore'nin, bugün disiplinli bir fikri mülkiyet politikası sayesinde dünyada en çok telif toplayan ilk 10 ülke arasına girdiğine dikkat çekmektedir. Türkiye'nin ise 37. sırada yer almasını, geçmişteki çok daha kötü durumlara kıyasla bir ilerleme olarak görse de, asıl çözümün toplumsal bir bilinçlenmeden geçtiğini hatırlatmaktadır. Yapay zekânın, hâlihazırda telif ödemek istemeyen kesimler için "artık yapay zekâdan dinliyorum" diyerek sığınılacak yeni ve güçlü bir bahane sunduğunu, bu durumun sektörün geleceği için ciddi bir tehdit oluşturduğunu belirtmektedir.

Konuşmasının devamında bir müzik eserinin üretim sürecindeki ekonomik gerçekleri rakamlarla ortaya koyan Ergül, bir şarkının aranjör, saz ekipleri ve prodüksiyon dahil ortalama maliyetinin 150 bin TL civarında olduğunu, tanıtımı için de bir o kadar harcama yapılması gerektiğini; dolayısıyla 300 bin TL'lik bir yatırımdan bahsedildiğini aktarmaktadır. Buna karşın, dijital platformlardan elde edilen gelirin trajik düzeyde olduğunu, örneğin YouTube'un bir milyon izlenme için yalnızca 3.500 TL ödediğini ifade ederek, sanatsal

üretimin sürdürülebilirliğinin imkânsız hale geldiğini vurgulamaktadır. Bu durumu, bir otomobil fabrikasının ürettiği araçların büyük çoğunluğunun "milli arabamız" denilerek bedelsiz alınmasına benzeterek, hiçbir sanayi kolunun bu şartlar altında ayakta kalamayacağını dile getirmektedir.

Yapay zekânın demo yapımları ve stüdyo maliyetlerini düşürme gibi teknik kolaylıklarını bir avantaj olarak kabul etmekle birlikte, asıl mücadelenin bu teknolojinin yarattığı hak ihlalleriyle başa çıkmak olduğunu savunan Ergül, çözümün Profesör Doktor Cahit Suluk'un da vurguladığı "Genişletilmiş Lisanslama Modeli"nde yattığını ifade etmektedir. Sektör paydaşlarının ve meslek birliklerinin (MESAM, MSG, MÜ-YAP gibi) tek yürek halinde hareket etmesi gerektiğini, aksi takdirde yapay zekânın getirdiği bu yeni dönemin "Vahşi Batı" atmosferinden kurtulamayacağını belirtmektedir. Sonuç olarak, yasal düzenlemelerin yapılacağına dair inancını korurken, uygulamanın ancak sahada verilecek ortak bir mücadele ve toplumsal bir bilinç değişimiyle başarıya ulaşabileceğini vurgulayarak sözlerini tamamlamaktadır.

- **<u>Ferhat Göçer – MSG Yönetim Kurulu Başkanı</u>**

Ferhat Göçer, sempozyum boyunca yapılan tartışmaları ve ortaya konan çözüm yollarını değerlendirirken, özellikle Profesör Cahit Suluk tarafından sunulan metodolojinin sektörün geleceği için hayati bir "kriko" görevi gördüğünü ifade etmektedir. Mevcut durumu bir tıp doktoru perspektifiyle analiz eden Göçer, telif hakları mücadelesini bir kalp hastalığının tedavi evrelerine benzeterek çarpıcı bir tablo çizmektedir. Hastalığı önleyecek koruyucu hekimlik, semptomları dindirecek ilaç tedavisi ve cerrahi müdahale öncesi atılan adımların geride kaldığını, müzik sektörünün şu an ancak "bypass" operasyonuyla kurtarılabilecek kritik bir aşamada olduğunu vurgulamaktadır. Bu aşamanın da başarısız olması durumunda gidilecek son noktanın geri dönüşü olmayan ve başarı şansı çok düşük görülen "kalp nakli" safhası olduğunu belirterek, sektörün ölümcül bir uçurumun kıyısında beklediğine dikkat çekmektedir.

Yapay zekânın dünyadaki gelişimini ve buna karşı verilen hukuk mücadelesini yakından takip ettiğini belirten Göçer, geçmişteki hatalardan ders çıkarılması gerektiğini savunmaktadır. Yapay zekâyı yasaklamak veya dışlamak yerine, onu kontrol edilebilir bir iş ortağı haline getirecek lisanslama modellerine ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, teknoloji şirketlerinin veri işleme aşamasında "zorunlu lisanslama" (input), çıktı aşamasında ise "genişletilmiş lisanslama" (output) modelleriyle sistemin içine dahil edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Özellikle bağımsız yapımcıların ve bireysel eser sahiplerinin bu teknolojik devler karşısında tamamen çaresiz ve savunmasız kaldığını hatırlatarak, bu adaletsizliğin ancak devletin ve meslek birliklerinin güçlü desteğiyle aşılabileceğini dile getirmektedir.

Ferhat Göçer, bu sempozyumun sadece bir fikir alışverişi olarak kalmaması için somut bir eylem planı hazırladıklarını açıklamaktadır. On gün gibi kısa bir süre içerisinde, çalıştayda akademisyenler tarafından sunulan manifestoyu ve teknik verileri kapsayan kapsamlı bir "brief" hazırlayacaklarını, bu taslağı yasa değişikliği önerisi olarak Kültür ve Turizm

Bakanlığına sunacaklarını belirtmektedir. Bu sürecin sonunda hedeflenenin, tüm lisanslama süreçlerinin tek bir merkezden yönetildiği "one stop shop" (tek duraklı lisanslama) mekanizmasını hayata geçirmek olduğunu ifade eden Göçer, yasanın çıkması için verilecek mücadelenin sektörün varoluş savaşı olduğunu vurgulayarak sözlerini tamamlamaktadır.

Av. Eda Salman (Moderatör):

Akademik çalışmalar ışığında, mevcut telif sisteminin yapay zekâ tarafından üretilen müziğin yarattığı devasa yükü taşıyamadığı ve insan emeğini korumakta yetersiz kaldığı net bir şekilde saptanmıştır. Yapay zekânın neden olduğu telif sorunlarının bireysel lisanslamalarla veya yasaklayıcı önlemlerle çözülmesinin artık gerçekçi bir karşılığı bulunmamaktadır.

Gelinen noktada sektörün bir eşikte olduğunu belirten konuşmacı, ya mevcut sistemin zorlanacağını ya da teknolojik gerçeklere uygun yepyeni bir sistemin inşa edileceğini ifade etmektedir. Sabahtan beri ele alınan tüm karmaşık sorunların çözüm adresi olarak Genişletilmiş Toplu Lisanslama Modeli'ni işaret etmekte ve bu dönüşümün artık kaçınılmaz bir zorunluluk haline geldiğini vurgulayarak sözü sektör temsilcilerine bırakmıştır.

Genel Değerlendirme: Telif sisteminin yapay zekânın getirdiği yükü mevcut haliyle taşıyamadığı ve insan emeğini koruyacak yeni bir modelin artık bir zorunluluk olduğu vurgulanmıştır. Bu doğrultuda; yapay zekâ platformlarının kullandığı verilerin meslek birlikleri eliyle merkezi bir otorite üzerinden lisanslanması, hem üretim hem de dağıtım aşamasında hukuki denetimin sağlanması temel strateji olarak belirlenmiştir.

Oturumun genel sonucu olarak; on gün içerisinde akademisyenlerin manifestosu ve teknik verilerle desteklenen, Genişletilmiş Lisanslama ve tüm süreçlerin tek merkezden yönetildiği One Stop Shop (Tek Duraklı Lisanslama) modelini içeren kapsamlı bir yasa değişikliği önerisinin Kültür ve Turizm Bakanlığına sunulacağı açıklanmıştır. Bu model sayesinde, yapay zekâ ürünlerinin kullanımında karmaşık bireysel davalar yerine meslek birliklerinin yetkilendirildiği kapsayıcı ve adil bir telif düzeninin tesisi amaçlanmaktadır.